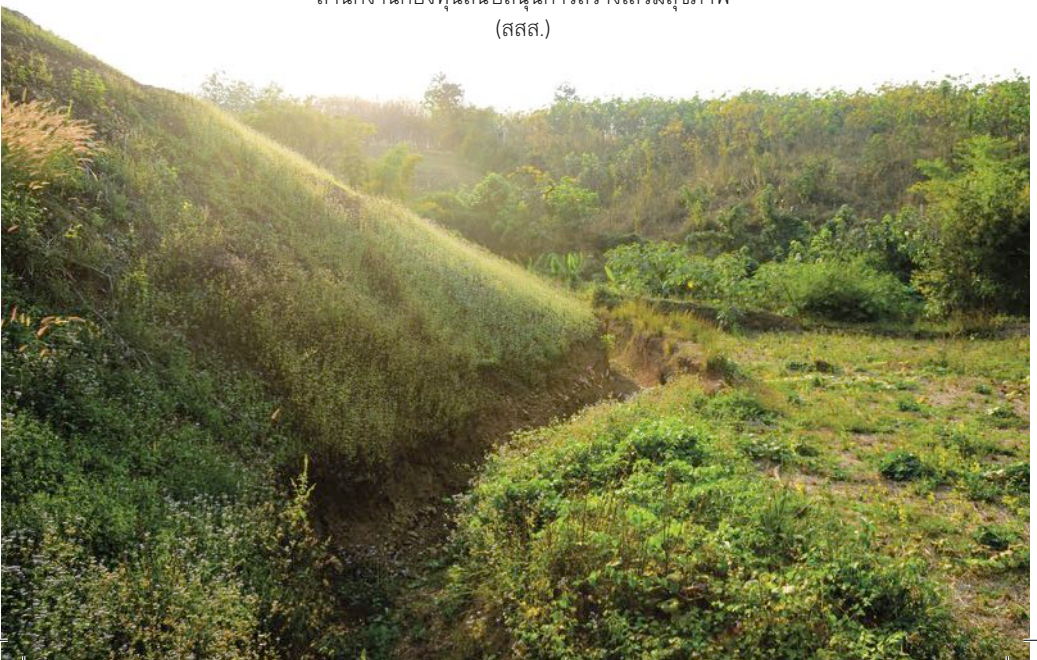

“เรามุ่งสร้างวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชนในหลากหลายด้าน ซึ่งถือเป็น ‘แก่น’ และ ‘กลไก’ สำคัญ ในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทางเดียวที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน”

ดวงพร เฮงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.)

บัวใหญ่...ในความทรงจำ

กฤตตฤณ, สุทธิโชค จรรยาอังกูร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
กฤตตฤณ.

บัวใหญ่...ในความทรงจำ.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2559.
96 หน้า.

1. บัวใหญ่--ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว. I. สุทธิโชค จรรยาอังกูร.
ผู้แต่งร่วม. I. ชื่อเรื่อง.

915.933202

ISBN 978-616-393-057-6

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-393-057-6

พิมพ์ครั้งที่ 1

สิงหาคม 2559

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เสงบุญพันธ์

อรุณ พรหมภีระ

ณิชาภัทร ทรงรัชชานนท์

บรรณาธิการ

กฤตพจน พงศ์ถิรประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

วรรณรัตน์ กล้าสมบัติ

กัลญา ทนไชย

กัลยรัตน์ ฐานิสร์

อดิศักดิ์ จันทา

ปนัดดา แสงธิ

ช่างภาพ

กฤตพจน พงศ์ถิรประสิทธิ์

ศิลปกรรม

พรทิพา ไวยครุฑธา

ออกแบบปก

อรกุล แก้วหิรัญ

พิสูจน์อักษร

วรรณรัตน์ กล้าสมบัติ

ประสานงานการผลิต

च्छฎาพร ณ บางช้าง

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3)

อาคารเรียนรู้สุขภาวะ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี

แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500 www.thaihealth.or.th

www.punsook.org, www.facebook.com/punsook

ดำเนินการผลิตโดย

หจก. จู๊ซ อฟ์ มีเดีย แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น

200 ซอยเอกชัย 46 ถนนเอกชัย แขวงบางบอน

เขตบางบอน กรุงเทพฯ 10150

คำนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจเป็นเพียงตัวเล็กๆ ภายในกลไกอันสลับซับซ้อนของการปกครองในประเทศไทย เพียงตัวเล็กแต่มีจำนวนมากย่อมส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นเหล่านี้ไม่มีคุณภาพ หรือมีข้อบกพร่อง ผลกระทบก็น่ากลัวไม่น้อย

ตรงกันข้ามหากเพียงตัวเล็กๆ เหล่านี้ทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลที่ดี ย่อมส่งให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยดีขึ้นอย่างแน่นอน เช่นนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศจึงต้องตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นองค์ापพยใหญ่ ความเสื่อมของเพียงตัวหนึ่งอาจสะเทือนถึงระบบทั้งหมด

นั่นเป็นที่มาให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชนได้เข้ามาสนับสนุนส่งเสริม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ช่วยถอดบทเรียน สார்วจทุนและศักยภาพ เพื่อกระจายองค์ความรู้เหล่านั้นต่อไปกับเพื่อนเครือข่าย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับประชาชน ดังที่ ดวงพร เฮงบุญพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ประชาชนฐานราก หากประชาชนฐานรากได้รับการพัฒนาขีดความสามารถ ได้มีโอกาสแสดงศักยภาพในการพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองภายใต้ความร่วมมือระหว่าง 4 เสาหลักที่ประกอบด้วย ประชาชน ท้องที่ ท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐในแต่ละพื้นที่ กระบวนการเช่นนี้ย่อมนำไปสู่ความเข้มแข็งของบ้านเมืองในที่สุด

ดังนั้น เมื่อท้องถิ่นสร้างกระบวนการเรียนรู้จนถ่ายทอดได้ ประชาชนมีศักยภาพ เป็นพื้นที่แข็งแกร่งในตัวเอง ผสานกับตัวหล่อลื่นจากองค์กรวิชาการที่เข้ามาช่วยสนับสนุนส่งเสริม นั่นคงทำให้ประเทศชาติเข้มแข็ง และเป็นคำตอบว่าทำไม เราจึงต้องให้ความสำคัญกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น...

6 | บทนำ

‘บ้านใหญ่...ในความทรงจำ’

10 | ทักทายเจ้าบ้าน

อรุณ พรหมภิระ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหญ่:

พลังพลเมือง สร้างบ้านใหญ่สู่ความยั่งยืน

16 | บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

18 | สภาพลเมืองตำบลบ้านใหญ่

20 | กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบ้านใหญ่

22 | การดูแลสุขภาพชุมชน

24 | กู้ชีพกู้ภัย ตำบลบ้านใหญ่

28 | สมุนไพรใกล้ตัว

30 | เศรษฐกิจชุมชน

32 | กลุ่มทอผ้าบ้านหนองห้า

34 | กลุ่มถักดอกบ้านใหม่มงคล

36 | กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง สกย. บ้านใหม่มงคล

38 | จัดการทรัพยากรธรรมชาติและภัยพิบัติ

40 | ระบบประปาภูเขา

43 | ศูนย์จัดการภัยพิบัติ

46 | สวัสดิการดีๆ ที่เรามีให้กับ

48 | กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบัวใหญ่

50 | สถาบันการเงินชุมชน ตำบลบัวใหญ่

53 | ธนาคารความดีตำบลบัวใหญ่

56 | เกษตรกรรมยั่งยืน

58 | เกษตรผสมผสานห้วยช้าง

62 | เกษตรผสมผสานบ้านสันพะยอม

65 | ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านหนองเต่า

68 | การศึกษา 'วิชาชีวิต'

70 | ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบัวใหญ่

73 | เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านทัพม่าน

77 | กลุ่มเยาวชนสืบสานศิลปะ ประเพณี
และวัฒนธรรมล้านนา

80 | พักผ่อนหย่อนกาย

82 | เรือนนพคุณโฮมสเตย์

84 | โฮมสเตย์กัลยรัตน์

86 | อาหารการกิน

88 | ก๋วยเตี๋ยวต้มยำเรือนนพคุณ

90 | เที่ยวชมยามเย็น

92 | ชุนสถาน

94 | ดอยเสมอดาว

96 | เสาดินนาน้อย

บทนำ

‘บัวใหญ่’...ในความทรงจำ’

Introduction

กลายเป็นประเด็นขึ้นมาเมื่อไม่นานมานี้
เกี่ยวกับภูเขาหัวโล้นที่จังหวัดน่าน และ
ให้บังเอิญเหลือเกินว่า การเดินทางของเรา
ในครั้งนี้ จุดหมายปลายทางอยู่ที่อำเภอนาน้อย
ที่ซึ่งมีภูเขาหัวโล้นมากที่สุดแห่งหนึ่ง

เรามีคำถามตามประสานคนต่างถิ่นที่ทราบข่าวสารจากโซเซียลมีเดีย เมื่อเดินทางมาถึงเราพยายามเก็บกลิ่นเอาไว้ ไม่ต้องการให้เจ้าของพื้นที่ไม่สบายใจ แต่กลับเป็นพวกเขาเองที่กล่าวพูดกลับออกกับเราถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

ค่อยๆ รับรู้และเก็บเรื่องราวทีละน้อย คนแถบนี้ส่วนใหญ่เขาไม่มีที่ดินทำกินกัน ในยุคก่อนผู้คนทำกินแต่พอประมาณ ปลูกข้าวไร่ เลี้ยงสัตว์ หางของป่า เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เลี้ยงลูกให้เติบโต ป่าเขาจึงยังคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ แต่มาช่วงหลัง บริบทได้เปลี่ยนไปแล้ว ปัจจุบันได้เติมตอกกลายเป็นสิบเป็นยี่สิบ ผู้คนต้องการมากขึ้น ทำให้ต้องผลิตมากขึ้น หรือเพราะตลาดต้องการมากขึ้น จึงชักจูงให้ผู้คนผลิตมากขึ้น เราว่าเรื่องนี้คล้ายงูกินหาง หยีบกส่วนใดตั้ง ก็ได้ผลลัพธ์เดียวกัน คือ ป่าเขาที่หายไป

ช่วงเวลาที่เรามาถึง บริษัทเอกชนขนาดใหญ่ว่าจ้างนักร้องนักแต่งเพลงชื่อดัง ให้แต่งและขับร้องเพลง 'ข้าวโพด' ซึ่งเป็นอันรู้กัน ใครต่อใครพากันวิพากษ์วิจารณ์ กาลเวลาผ่านไปไม่กี่เดือนเรื่องเริ่มเงียบไป ถูกทดแทนด้วยเรื่องราวใหม่ๆ ตามกระแสโลกาภิวัตน์

คนตำบลบัวใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงความ เป็นจริง พวกเขาส่วนมากไม่มีที่ทำกินที่เป็นเอกสารสิทธิ์ เช่นนั้นคำถามที่ตามมา คือ ความมั่นคงของชีวิตอยู่ที่ไหน เรื่องนี้เกี่ยวพันด้วยรัฐ และประชาชน ซึ่งการจะปายลีใครสักฝ่าย ก็ไม่ใช่เรื่องที่ถูกต้องทั้งนั้น

เหมือนการพายเรืออยู่ในอ่าง เมื่อไม่มีความชัดเจนของทิศทาง แต่จากสิ่งที่ได้พบมาจากคำบอกเล่าของผู้คนที่ตำบลบัวใหญ่ พวกเขาเห็นปัญหานี้ดี และมีความพยายามในการจัดการด้านที่ทำกินให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อรักษาทรัพยากรเหล่านั้นไว้ หากแต่เรื่องนี้

ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ซึ่งพวกเขาได้เริ่มต้นแล้ว และกำลังรอคำตอบว่าการจัดสรรที่ทำกินให้เป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

วันนี้ป่าเขาในจังหวัดน่านมีสภาพอย่างที่เราเห็น แต่ถ้าเริ่มใหม่ได้ไว เราเชื่อว่า ความสมบูรณ์จะกลับมา ชาวบ้านที่นี่ก็เชื่อเช่นนั้น ส่วนการชี้เป้าหาความรับผิดชอบไม่น่าจะทำให้อะไรดีขึ้น ด้วยปลาใหญ่ว่ายออกไปไกลแล้ว เหลือเพียงปลาตัวน้อยที่ยังเฝ้าถิ่นฐาน

เราแทบไม่รู้จักตำบลบัวใหญ่เลยในตอนที่ได้เดินทางมา อาศัยว่าพวกเขามีทีมงานที่ดี พาเราลงสำรวจพื้นที่ต่างๆ แลกเปลี่ยนเรื่องราวกับผู้คนมากมาย และหลากหลายส่วนใหญ่เขาพูดภาษาถิ่นกัน ต้องอาศัยล่ามบ้างในบางเวลา

ยังโชคดีอีกเรื่อง คือเราเดินทางไปถึงช่วงปลายฤดูหนาว จึงยังคงหลงเหลือความเย็นขึ้น

ในยามเช้า และยามเย็นเมื่ออาทิตย์อัสดง แต่ในตอนกลางวัน อากาศร้อนตามปกติ แต่ยังนับว่าสบาย เมื่อเทียบกับเดือนเมษายน ที่คนที่นั่นส่งข่าวมาบอกกับเราว่า อากาศร้อนมาก และแห้งแล้งมาก

เรื่องน้ำก็นับเป็นปัญหาใหญ่ของอำเภอนาน้อย ด้วยมีแหล่งน้ำธรรมชาติไม่มาก ปีใดที่มีแล้งแล้ง ที่นี่จะได้รับผลกระทบเต็มที่

ยังมีเรื่องราวอีกมากที่เราเก็บกลับมาไม่ว่าจะในรูปของบทสนทนา ภาพถ่าย และความทรงจำ บัดนี้ถึงคราวถอดความจากทุกแหล่ง นำมาปะติดปะต่ออย่างระมัดระวังเพื่อนำมาแบ่งปันให้ใครต่อใครได้รู้จักตำบลบัวใหญ่ เหมือนอย่างที่เราได้รู้จัก และถ้ายังไม่เต็มอิ่มพอ เรากลับพูดได้เลยว่า ที่นี่เต็มใจเปิดบ้าน เพื่อให้คุณได้เข้ามาเยี่ยมเยือน และบอกเล่าเรื่องราวของคุณเอง...

ทักทายเจ้าบ้าน

Say hello

บังเอิญว่าวันที่เราเดินทางไปถึงนั้น อรุณ
พรมภีระ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล
บัวใหญ่ มีธุระที่ในตัวเมืองน่านพอดี จึงแวะรับ
เราไปกินข้าวเที่ยง ระหว่างมื้ออาหารได้พูดคุย
สัพเพเหระ เป็นเรื่องราวต่างๆ ไปของตำบล
ก่อนเดินทางสู่ตำบลบัวใหญ่ ซึ่งอยู่ห่างจาก
ตัวเมืองน่านถึง 60 กิโลเมตร ต้องใช้เวลา
เดินทางราว 1 ชั่วโมงและเราก็แสดงความ
คุ้นเคยด้วยการทักทายตลอดเส้นทาง...

พลังพลเมือง สร้างบัวใหญ่สู่ความยั่งยืน

อรุณ พรหมภีระ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่

จากถนนในตัวอำเภอ แลเห็นสถานีตำรวจ
ภูธรอำเภอนาน้อย ด้านข้างสถานีตำรวจคือ
ถนนเส้นหนึ่งที่พาเราสู่ตำบลบัวใหญ่ จาก
ปากทางเข้ามาเป็นระยะทาง 13 กิโลเมตร
ถนนหนทางเป็นเนินไต่ขึ้น แต่ลาดยาง
เรียบร้อยดีแล้ว

เราลงรถหน้าสำนักงาน และตรงเข้าสู่
ห้องประชุม โดยห้องประชุมที่นี้อยู่ตรง
ส่วนกลางของอาคาร ฝั่งซ้ายฝั่งขวาแบ่งเป็น
ห้องทำงาน เรานั่งพักที่ห้องประชุมจนหายเหนื่อย
นายกฯ จึงปลีกตัวออกมาพูดคุยกับเรา

นายกฯ เล่าถึงพื้นที่โดยสังเขปให้เราทราบ
ว่า ตำบลบัวใหญ่ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของอำเภอนาน้อย มีพื้นที่ทั้งหมด 131.102 ตาราง
กิโลเมตร คิดเป็น 63,830 ไร่ ส่วนใหญ่เป็น
พื้นที่ป่าสงวน 46,281 ไร่ คิดเป็นร้อยละ
72.51 นอกนั้นเป็นพื้นที่ทำกิน 10,877 ไร่
คิดเป็นร้อยละ 17.04 พื้นที่ป่าชุมชน 5,840
ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.15 และพื้นที่ที่อยู่อาศัย
จำนวน 832 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.30
มีประชากรทั้งหมด 4,029 คน

ด้วยลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้ ชาวบ้าน
ที่นี่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จึงปลูกพืชไร่
เป็นหลัก เริ่มแรกปลูกข้าวไร่ ต่อมาปลูกฝ้าย
ถั่วลิสง แล้วมาปลูกข้าวโพดอยู่พักหนึ่ง ต่อมา
ราคาผลผลิตตกต่ำ ชาวบ้านส่วนหนึ่งจึงหันเห
ชีวิตไปอยู่กรุงเทพมหานคร ทำงานส่งเงินมา
ให้ที่บ้านปลูกยางพารา กระทั่งเริ่มกริดได้จึง
กลับบ้าน อีกส่วนหนึ่งที่เคยทำข้าวโพด พอ
ข้าวโพดกลับมามีราคาดีขึ้น ก็กลับมาทำไร่
ข้าวโพดดั้งเดิม

นายกฯ บอกว่า ปัญหาสำคัญของคน บัวใหญ่ คือเอกสารสิทธิ์ในที่ทำกิน หลายๆ พื้นที่ไม่มีเอกสารรับรอง จับจองทำกินกันมา เน้นนาน อีกส่วนหนึ่งที่มีอยู่มาก คือที่ สปก. บางรายทางราชการออก สค.1 ให้ และส่วนน้อย ที่มีโฉนดในที่ทำกิน

“การมี สปก.กับไม่มีนั้นแตกต่างกันเยอะ ตัวอย่างเช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตรอนุญาตให้ใช้เอกสารสิทธิ์ ไปแปลงเป็นสินเชื่อได้ ที่นี้คนที่ไม่มีก็ลำบาก เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในพื้นที่ หรือแม้แต่ การจัดเก็บภาษีของ อบต. ก็ไม่เต็มเม็ด เต็มหน่วย ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพื้นที่โดยรวม” นายกฯ อธิบาย

ในฐานะของผู้บริหาร ซึ่งดำรงตำแหน่ง มาตั้งแต่ปี 2552 นายกฯ พยายามผลักดัน เรื่องนี้ด้วยการนำเข้าหารือในสภาฯ รวมถึงยื่น เรื่องต่อคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อให้ช่วยจัดหาที่ดินทำกินให้แก่ประชาชน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการ มีพื้นที่ ที่เกี่ยวเนื่องอยู่ราว 3,000 กว่าไร่

นั่นจึงทำให้รายได้เฉลี่ยของคนที่นี่ไม่สูงนัก อยู่ที่ 30,000 บาทต่อคนต่อปี ส่วนมาก

มาจากการปลูกข้าวโพด ยางพารา และเลี้ยงสัตว์ แต่ช่วงหลังความนิยมปลูกข้าวโพดลดลง เพราะต้องใช้สารเคมีในปริมาณมาก สวนทาง กับหน่วยงานภายนอกที่เริ่มมีการณรงค์ และ ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ เช่น มูลนิธิ สัมมาชีพเข้ามาจัดทำโครงการ 1 ไร่เกษตร อินทรีย์

นายกฯ เสริมต่ออีกว่า เกษตรอินทรีย์ เริ่มเป็นที่ยอมรับแล้ว และชาวบ้านใช้สารเคมี มาต่อเนื่อง กระทั่งเลิกแล้ว แต่ผลกระทบ ด้านสุขภาพยังอยู่ให้ต้องดูแลรักษา ซึ่งจาก ข้อมูลของหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่พบว่า คนที่นี่เป็นโรคมะเร็งกันค่อนข้างมาก ทั้งมะเร็ง ปอด มะเร็งผิวหนัง และยังมีอีกจำนวนหนึ่ง ที่อยู่ในภาวะเสี่ยง

“เราโทษใครไม่ได้ ด้วยปัจจัยหลายอย่าง ที่ลดทอนโอกาสให้แคบลง จึงต้องมองไป ข้างหน้า สิ่งใดทำได้ทำ แต่ของเรานับว่ายาก เพราะถ้าต้นน้ำยังใช้สารเคมีในการเพาะปลูก คนปลายน้ำก็เสี่ยงยาก” นายกฯ ว่า

ส่วนเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน นายกฯ บอกว่า วันนี้ถนนหนทางภายในตำบลบัวใหญ่เกือบ สมบูรณ์แล้ว ที่ยังน่าเป็นห่วงอยู่คือเรื่องน้ำ

ทั้งเพื่อการอุปโภคบริโภค และการทำอาชีพ โดยเฉพาะหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 7 ซึ่งเคยมีปัญหา มาก แต่เวลานี้เริ่มมีทิศทางที่ดีขึ้น เพราะได้ งบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ สนับสนุนวัสดุในการ สร้างฝายจำนวน 11 ตัว โดยใช้แรงงาน กำลังคนของประชาชนตำบลบัวใหญ่ในการ ร่วมสร้าง และร่วมบำรุงรักษา

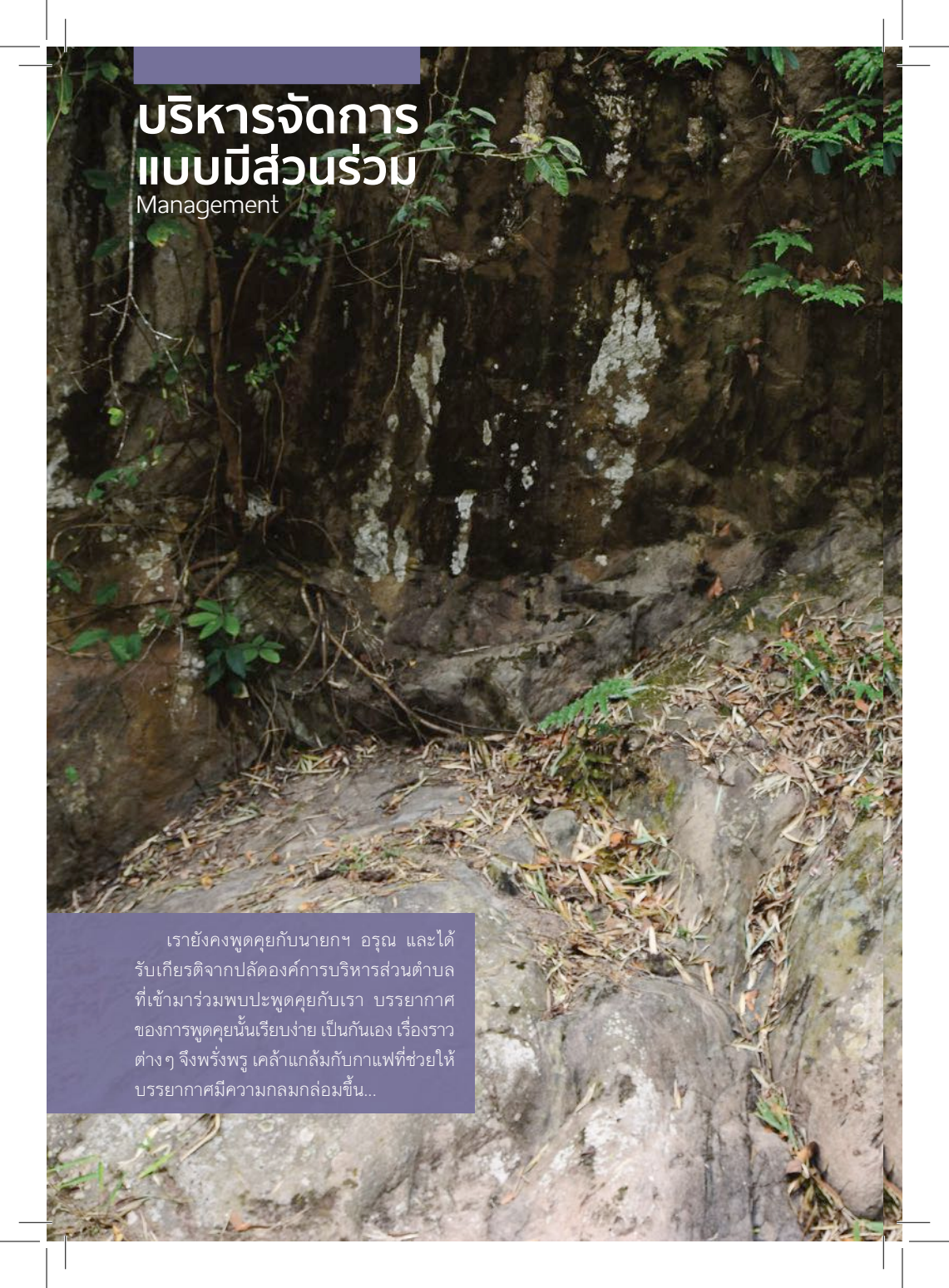
ขณะที่เรื่องการศึกษาก็นับเป็นนโยบาย สำคัญ รูปธรรมที่เห็นชัดเจน คือศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ซึ่งแต่ก่อนกระจายตามหมู่บ้าน ต่างๆ ทำให้เป็นการลดทอนศักยภาพ ด้วย ต้องกระจายบุคลากร จำนวนเด็ก อุปกรณ์ การศึกษา แต่หลังจากพูดคุยกับทุกภาคส่วน ทำให้เกิดการรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เกิด ความชัดเจนในการทำงาน

“ส่วนในระดับที่ต่ำกว่า เรามีโรงเรียน บ้านนาได้ กับโรงเรียนบ้านอ้อย เป็นโรงเรียน ขยายโอกาสจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และหลังจากจบการศึกษา เด็กรุ่นนี้มีโอกาส ศึกษาต่อจนจบระดับอุดมศึกษา คนส่วนน้อย ที่มีโอกาสน้อยกว่า ก็มีศูนย์ กศน.ในพื้นที่” นายกา เล่า

ด้วยความห่วงใย และพื้นที่ที่เป็นป่าเขา ทำให้ครั้งหนึ่งที่นี่เคยเป็นทางผ่านในการขนส่ง ลำเลียงยาเสพติด เพื่อป้องกันปัญหา ทางผู้นำ ฝ่ายปกครองอย่างกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนฝ่ายบริหาร คือองค์การบริหาร ส่วนตำบลบัวใหญ่ จึงใช้มาตรการทางสังคม ตั้งกฎข้อบังคับว่า หากผู้ใดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะถูกตัดน้ำตัดไฟ และมีชุดตาข่ายประต คอย สอดส่องบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจ เพื่อระแวด ระวังภัยสังคม

ส่วนแนวทางการพัฒนาตำบลบัวใหญ่ ในอนาคต นายกฯ อรุณบอกว่า ขณะนี้ถือเป็น โอกาสดี เพราะ อบต.บัวใหญ่ได้เข้าร่วม กิจกรรมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สืบสานและ พัฒนาทุนในพื้นที่ จนเกิดความเปลี่ยนแปลง ในมิติที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการนำใช้ ข้อมูลในการจัดการพื้นที่ คิดค้นนวัตกรรม ใหม่ๆ จากการไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเวลานี้กำลังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

“สสส. เขาเน้นเรื่องพลังการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เราเองก็มีแนวทางใกล้เคียงกัน เพราะเราเชื่อว่าเป็นคือหนทางที่นำความยั่งยืน มาสู่ชุมชนแห่งนี้” นายกฯ อรุณ ทิ้งท้าย...

บริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วม

Management

เรายังคงพูดคุยกับนายกฯ อรุณ และได้
รับเกียรติจากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
ที่เข้าร่วมพบปะพูดคุยกับเรา บรรยายภาค
ของการพูดคุยนั้นเรียบง่าย เป็นกันเอง เรื่องราว
ต่างๆ จึงฟังรู้ เคี้ยวแก้มกับกาแฟที่ช่วยให้
บรรยากาศมีความกลมกล่อมขึ้น...

นิชาภัทร ทรงวิชานนท์

อรุณ พรหมภัก

สภาพลเมืองตำบลบัวใหญ่

เสียงประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่จึงให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยมีเครื่องมือสำคัญคือสภาพลเมืองตำบลบัวใหญ่

อรุณ พรหมภัก นายองค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ เท้าความว่า สมัยก่อนตำบลบัวใหญ่มีปัญหามากในเรื่องการมีส่วนร่วม เพราะผู้บริหารยังไม่ค่อยเข้าใจในหลักการนี้ ทำให้บางครั้ง เมื่อทำประชาคมจึงไม่ได้รับความร่วมมือ หรือบางครั้งประชาชนต้องการอย่างหนึ่ง แต่ผู้บริหารทำอีกอย่างจนเกิดเป็นความขัดแย้ง ด้วยเหตุนี้จึงจัดตั้งสภาพลเมือง เพื่อเป็นพื้นที่ให้ภาคส่วนต่างๆ มาพบปะและพูดคุยกัน

แนวคิดเรื่องสภาพลเมืองตำบลบัวใหญ่เริ่มต้นเมื่อปี 2548 แต่เวลานั้นใช้ชื่อว่า

สภาองค์กรชุมชนตำบลบัวใหญ่ โดยมี **จิรัมย์พร กองสอน** ประธานร่วมคณะอนุกรรมการประสานงานขบวนองค์กรชุมชนภาคเหนือ และอดีตสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ จังหวัดน่าน เป็นผู้จัดประกาย ซึ่งในเวลานั้น เธอกำลังขับเคลื่อนโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) แต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายบริหารเท่าที่ควร ทำให้เธอคิดหาทางสร้างพลังภาคพลเมืองผ่านการเชิญชวนภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนมาเข้าร่วม โดยนายกฯ อรุณ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งประธานสภา อบต.บัวใหญ่ ร่วมผลักดันแนวคิดนี้อย่างเต็มที่

“ตอนที่เริ่มทำมีคนแค่ 10 คน คือผมจิรัมย์พร กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เรามานั่งคุยกันทุกคนเห็นตรงกันว่า ถ้าไม่มานั่งคุยกัน ไม่มีทางทำงานต่างๆ ของตำบลจะเดินหน้าได้ จากนั้น

เราเชิญตัวแทนจากวัด โรงเรียน รพ.สต. ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้ หรือประธานกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมทั้งหมด เพื่อมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ต่างๆ สำหรับการพัฒนาตำบลต่อไป” อรุณเล่าถึงยุคบุกเบิกของสภาองค์กรชุมชน

ในช่วงแรกศิริมพรรษาที่รับหน้าที่เป็นประธานสภาฯ โดยจัดประชุมทุกวันที่ 25 ของเดือน หมุนเวียนไปตามสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือที่ทำการหมู่บ้านทั้ง 8 แห่ง ส่วนเนื้อหาการพูดคุยค่อนข้างหลากหลาย ทั้งเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม

ต่อมาเมื่ออรุณได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในปี 2552 การทำงานของสภาฯ จึงเริ่มมีความชัดเจน และได้รับการตอบสนองในเชิงปฏิบัติมากขึ้น เพราะตัวสภาฯ เริ่มมีความเชื่อมโยงกับแกนหลักในการบริหาร

ในระยะหลังประธานสภาองค์กรชุมชนเริ่มจับภารกิจด้านอื่นมากขึ้น แต่หลักการของสภาฯ นี้ยังเป็นประโยชน์ ทาง นายกฯ อรุณจึงรับเอาเครื่องมือนี้มาใช้ และเปลี่ยนชื่อใหม่ ว่า ‘สภาพลเมือง’ ซึ่งมีนายก อบต. เป็นประธานโดยตำแหน่ง และเปลี่ยนมาใช้ที่ทำการ อบต.บัวใหญ่เป็นสถานที่ประจำในการประชุม เพื่อความสะดวกของทุกฝ่าย

ด้าน **ณิชาภัทร ทรงรัชชานนท์** ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อธิบายเพิ่มเติมถึงรูปแบบการทำงานของสภาพลเมืองว่า ที่นี้ใช้ระบบฉันทามติ หากผู้บริหารจะทำการอะไร ต้องผ่านการพูดคุยกับผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการ รวมถึงต้องจัดทำแผน และ

ทำประชาคม แล้วจึงเข้ายกโหวตกันในการประชุมสมาชิกสภา อบต.

“นอกจากช่วยให้เราทำงานราบรื่นขึ้นแล้วยังเกิดเอกภาพระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครอง และภาคประชาสังคม สังเกตจากที่ผ่านมาเราไม่ได้เรื่องร้องเรียนเลย เพราะทุกคนรู้หมดว่า ตำบลกำลังจะทำอะไร” ปลัด อบต. กล่าว

ผลงานที่โดดเด่นที่สุดของสภาพลเมืองคือการจัดทำข้อบัญญัติชุมชน เรื่องป่าชุมชน ซึ่งเมื่อก่อนไม่สามารถจัดการได้เพราะไม่มีกฎหมายเรื่องการให้ที่ดิน แต่หลังจากนำเรื่องมาพูดคุยในสภาพลเมือง เกิดการตอยอดไปสู่การค้นคว้าข้อมูล และวิเคราะห์ข้อดีข้อด้อยอย่างรอบด้าน จนนำไปสู่การจัดการอย่างเป็นระบบ

“ภูมิประเทศของตำบลบัวใหญ่เป็นภูเขา คนส่วนใหญ่แล้วถางป่าปลูกข้าวโพดและเลี้ยงสัตว์ ที่ทำกินเหล่านี้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ชาวบ้านหลายคนที่ไม่ได้ไม้ วันหนึ่งถูกเจ้าหน้าที่จับกุม กลายเป็นปัญหาใหญ่ เราเลยมาพูดคุยในสภาพลเมือง ตอนนั้นเกิดการตั้งคณะทำงาน มีการลงประชาคมทุกหมู่บ้าน และจบที่การประชุมสมาชิกสภา อบต. ได้ข้อบัญญัติชุมชนขึ้นมา ซึ่งมีเนื้อหาเด่นๆ อย่างการอยู่ร่วมกับป่า การปักเขตพื้นที่ เพื่อไม่ให้ประชาชนบุกรุกเพิ่ม รวมถึงมาตรการจัดการที่ดิน โดยห้ามขายที่ดินให้กับคนนอกพื้นที่ ถ้าต้องการขายจริงๆ เพราะไม่มีเงิน เรายืมกองทุนที่ดินซื้อมาก่อน ถ้ามีเงิน ค่อยมาไถคืน” นายกฯ อรุณยกตัวอย่าง

นี่คือเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงกลไกการอยู่ร่วมกัน ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของความเท่าเทียม ทุกคนมีเสียงของตัวเอง และสภาพลเมืองก็คือเครื่องมือในการจัดสรรท่วงทำนองแห่งความเสมอภาค...

กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบัวใหญ่

อย่างที่ทราบกันดีว่า สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้กระจายงบประมาณมาให้ท้องถิ่นโดยตรง จากรุ่นแรกจนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลาร่วมทศวรรษแล้ว ซึ่งข้อดีของการให้ท้องถิ่นจัดการ คือประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่เข้าร่วมกับ สปสช. จัดตั้งกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบัวใหญ่ขึ้นในปี 2551 และดำเนินงานต่อเนื่อง การันตีด้วยผลการประเมินระดับดีเยี่ยม หรือ A+ ตั้งแต่ปี 2554

ญาดา กาวิณคำ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน อบต.บัวใหญ่ ในฐานะผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ อบต.บัวใหญ่ เล่าถึงจุดเด่นของกองทุนที่นี่ โดยกล่าวว่า การทำงานเน้นความมีส่วนร่วมของประชาชน มีการทำประชาคมความต้องการในระดับหมู่บ้าน และนำเสนอผ่านสภาพลเมือง จากนั้นเจ้าหน้าที่จัดทำแผนที่ทางเดิน

ยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพของตำบลบัวใหญ่ขึ้นมา

“ในระยะแรก ต้องยอมรับว่า ผู้นำในพื้นที่ยังไม่เข้าใจเป้าหมายของ สปสช. ด้วยก็มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอยู่แล้ว ซึ่งนั่นเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงาน ที่ต้องประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้ทั้งตัวผู้นำ และชาวบ้าน” ญาดาว่า

ตามหลักเกณฑ์ในการให้ทุนรายปีนั้น สปสช. จัดสรรงบประมาณตามหัวประชากรหัวละ 45 บาท และ อบต.ตั้งงบประมาณสมทบ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40

“ฉะนั้นเราเลยกลับมาคิดว่า หากต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม ต้องสร้างขาที่ 3 ขึ้นมา ด้วยการให้ประชากรทุกคนสมทบเงินคนละ 10 บาท เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ทุกคนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ นอกจากนี้เวลามีงานสีดา เจ้าภาพมักนำเงินทำบุญมาบริจาคให้กองทุน เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้เสียชีวิต” ญาดาเล่า

ญาดา กาวินคำ

แต่ละปี กองทุนหลักประกันสุขภาพ ตำบล บัวใหญ่จะมีงบประมาณราว 280,000 บาท โดยในปี 2558 ทางกองทุนฯ สนับสนุน งบประมาณไป 12 โครงการ เช่น โครงการ ส่งเสริมการเล่นกีฬาฟุตบอล โครงการพัฒนา ศักยภาพเจ้าหน้าที่กู้ชีพกู้ภัย โครงการส่งเสริม สุขภาพเด็กและเยาวชนบ้านนาไค้ ส่งเสริม ชมรมผู้สูงอายุ โครงการอบรมและส่งเสริม การบริโภคเกลือไอโอดีน เป็นต้น

โครงการส่วนใหญ่นี้ มาจากภาคประชาชน เป็นหลัก โดยกองทุนฯ จะมีคณะกรรมการการ ผู้พิจารณา และมีคณะอนุกรรมการคอย กลั่นกรองโครงการ ตลอดจนช่วยแนะนำให้ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์

“กลไกขับเคลื่อนภาคประชาชนคือ อสม. เพราะเขารู้ปัญหาด้านสุขภาพ และกระจายอยู่ ในทุกหมู่บ้าน อย่างวันนี้คนบัวใหญ่มีอัตรา

การป่วยเป็นโรคเบาหวานและความดันโลหิต สูงขึ้นเรื่อยๆ ซ้ำยังพบว่า ที่นี้มีจำนวนผู้ป่วย โรคเมเร็งสูงเป็นอันดับต้นๆ ของจังหวัดน่าน พวกเขาจึงเสนอโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การใช้ชีวิต อย่างร่าว่งย้อนยุคขึ้น” ญาดา อธิบาย

ทุกวันนี้ ญาดาบอกว่า ทุกคนเข้าใจ การทำงานของกองทุนฯ แล้ว เช่นเดียวกับ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ทำให้การจัดการ กองทุนฯ สิ้นไหลขึ้น

“เราพยายามให้โครงการกระจายทั่วถึง ทุกหมู่บ้าน อย่างการสมทบเงินนั้น เราจะดู เฉพาะว่า หมู่บ้านนี้มีจำนวนคนเท่าไร สมทบ เข้ามาเท่าไร เราให้อีกเท่าตัว เพื่อนำไปทำ กิจกรรมด้านสุขภาพ แต่ต้องเข้าหลักเกณฑ์ และผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการด้วย” ญาดาทิ้งท้าย...

การดูแลสุขภาพชุมชน

Health

ตำบลบัวใหญ่อยู่ห่างจากตัวอำเภอถึง 13 กิโลเมตร และด้วยความที่เป็นตำบลเล็กๆ ที่ระบบสาธารณสุขมูลฐานมิได้เพียงพอ แต่พวกเขาก็มีการเตรียมการ ด้วยการจัดตั้งทีมกู้ชีพกู้ภัย ที่ไม่เพียงแต่ดูแลปัญหาสุขภาพเท่านั้น หากยังดูแลสารทุกข์สุกดิบของคนในชุมชน เราไปดูกันว่า ทีมกู้ชีพกู้ภัยตำบลบัวใหญ่นั้นมีหน้าที่อย่างไร

จากนั้นเราเดินทาง去医院บาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวใหญ่ เพื่อไปดูกิจกรรมเกี่ยวกับสมุนไพร ซึ่งพี่กัลยา ทนไชย ผู้นำทางของเราบอกว่า ทางนั้นเตรียมกิจกรรมไว้ให้เราทำด้วย...

กู้ชีพกู้ภัย ตำบลบัวใหญ่

รัชภูมิ ไชยทะมาตราช

เรายังอยู่ในที่ทำการ อบต.บัวใหญ่ เพื่อพูดคุยกับ รัชภูมิ ไชยทะมาตราช ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.บัวใหญ่

ที่ทำงานของ รัชภูมิ กับเพื่อนพ้องอยู่บริเวณด้านหน้าทางเข้า อบต. แต่จะเรียกเช่นนั้นก็ไม่ถูกเสียทีเดียว เพราะงานของพวกเขาอยู่ทั่วทุกที่ภายในตำบลบัวใหญ่ ดูแลความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวบัวใหญ่ และในบางครั้งก็ต้องออกนอกพื้นที่ ในยามที่พื้นที่ข้างเคียงขอความร่วมมือเข้ามา

รัชภูมิ เล่าถึงความเป็นมาของทีมกู้ชีพกู้ภัยว่า ทีมรุ่นแรกเกิดขึ้นจากการฝึกอบรม

อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) เมื่อปี 2549 ในเวลานั้นมีฝึกอยู่ร่วมร้อยกว่าคน ต่อมาปลายปี 2550 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสนับสนุนโครงการ OTOS 1 ตำบล 1 ทีมกู้ชีพกู้ภัย ทาง อบต.บัวใหญ่ จึงให้ทีม อปพร. คัดเลือกกันเอง จำนวน 10 คน ไปฝึกที่สำนักงานที่ดิน อำเภอเวียงสา ในหลักสูตรกู้ชีพและกู้ภัย เป็นเวลา 5 วัน

“ความแตกต่างระหว่าง ‘กู้ชีพ’ กับ ‘กู้ภัย’ คือการกู้ภัยเน้นค้นหาผู้ประสบภัย ส่วนการกู้ชีพมุ่งไปที่การช่วยชีวิต โดยหลักสูตรนี้ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตั้งแต่การบริหารจัดการสาธารณภัยของไทย ระบบ

บัญชาการ ณ จุดเกิดเหตุและความปลอดภัย ในการปฏิบัติงาน การเฝ้าระวังภัยธรรมชาติ และการแจ้งเตือน แผนการอพยพประชาชน การใช้เชือกกู้ภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัย บนที่สูงและในน้ำ การใช้วิทยุสื่อสาร การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์กู้ภัย ระบบบริการ การแพทย์ฉุกเฉิน ความรู้เรื่องร่างกายมนุษย์ และภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ การช่วยฟื้นฟูปอด คินซีฟชั่นพื้นฐาน การห้ามเลือด และการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อและกระดูก การยก และการเคลื่อนย้าย ไปจนถึงการประเมินสถานการณ์และประเมินผู้บาดเจ็บ" รัชภูมิเล่า เมื่อกลับจากฝึกอบรม ระบบกู้ชีพกู้ภัยของ

ตำบลบัวใหญ่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอยนัก เพราะยังขาดแคลนอุปกรณ์และงบประมาณ กระทั่งปี 2551 ทีม OTOS ทั้ง 10 คน ร่วมประชุมกัน จนได้ข้อสรุปว่า แม้จะยังไม่พร้อม แต่ถึงเวลาแล้ว ที่ทีมต้องออกปฏิบัติหน้าที่ โดยอาศัยรถกระบะของคนในทีม และนำเครื่องมือที่ได้ระหว่งการฝึกมาใช้ไปพลางก่อน

"เราวิ่งแบบนี้ได้ประมาณสักปีกว่าๆ จนผู้บริหารของ อบต. เห็นผลงาน จึงจัดซื้อรถกระบะให้หนึ่งคัน ติดตั้งหลังคาแครีบอยเพื่อรับส่งผู้ป่วย ซึ่งทีมรุ่นแรกเราล้วนเป็นจิตอาสา ผลัดกันเข้ามาอยู่เวรตลอด 24 ชั่วโมง" รัชภูมิกล่าว

ในปีเดียวกันนี้ ทาง อบต.บัวใหญ่เปิดสอบตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สังกัดสำนักปลัด อบต. เพื่อทำหน้าที่ดูแลทีมกู้ชีพกู้ภัย และ อปพร. และในช่วงปลายปี 2551 นี้เอง ทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน เปิดหลักสูตรอบรมกู้ชีพอีก 3 วัน ทาง อบต.บัวใหญ่ ส่งรัชภูมิและพนักงานที่เป็นผู้ชายอีก 3 คน เข้าไปอบรมเพิ่มเติม เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ทำงานเพิ่มเติม

การจัดเวรช่วงแรกนั้น อาสาสมัครมาประจำการอยู่ที่ อบต.บัวใหญ่ ผลัดละ 2 คน คนละ 12 ชั่วโมง โดยเปลี่ยนเวรกันเวลา 06.00 น. และ 18.00 น.

ภารกิจที่ทีมกู้ชีพกู้ภัยเจอประจำ คือการรับส่งผู้ป่วยฉุกเฉิน อย่างโรคหอบหืด โรคหัวใจ และผู้สูงอายุเป็นลม รองลงมาคืออุบัติเหตุ เช่น ตกจากที่สูง รถชน เป็นต้น

"เดือนๆ หนึ่ง เรามีเฉลี่ย 10 ภารกิจได้" รัชภูมิว่า

ทีมกู้ชีพกู้ภัยนี้ขึ้นตรงกับกระทรวงสาธารณสุข มีค่าตอบแทนเล็กน้อยจากสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติซึ่งจ่ายให้ 350 บาท ต่อหนึ่งภารกิจ

“ทีมกู้ชีพกู้ภัยทุกคนมาทำด้วยใจจริงๆ อย่างค่าเคสตอนนี้อยู่ที่ 350 บาท ส่วนกรณีที่เป็นอุบัติเหตุหนักๆ ต้องใช้อุปกรณ์การแพทย์มากๆ เพิ่มเป็น 500 บาท ซึ่งเงินทั้งหมดนี้เป็นรายได้ของ อบต. หมด โดยทาง อบต. จะจัดสรรเป็นค่าน้ำมัน เป็นค่าจ้างให้แก่ทีมกู้ชีพจิตอาสา 4 คน ซึ่งประจำการอยู่ที่นี้

ส่วนคนที่เหลือถึงจะไม่ได้ประจำ แต่เวลามีเหตุใหญ่ๆ เราสามารถเรียกเขามาช่วยได้ทันที เพราะถือเป็นคนในตำบลด้วยกันอยู่แล้ว”
รัชภูมิอธิบาย

ต่อเนื่องมาในปี 2554 สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติสนับสนุนเงินให้ทีม OTOS จำนวน 2 คน คนละ 2,000 บาท สำหรับไปศึกษาเรื่องเวชกิจฉุกเฉินระดับต้น เพื่อให้มีทักษะการใช้เครื่องมือที่ซับซ้อนขึ้น เช่น Ambubag หรืออุปกรณ์ช่วยหายใจแบบมือบีบ และเครื่องวัดออกซิเจน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ด้วยงบประมาณเล็กน้อยของ อบต.บัวใหญ่ ทำให้ทีมกู้ชีพกู้ภัยคิดวิธีหาเงินเพิ่ม เพื่อนำมาจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็น โดยทอดผ้าป่าลือตเตอร์ โดยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลมา 100 ฉบับ หมายเลขท้ายตั้งแต่ 00 จนถึง 99 จากนั้นนำมาวางเรียงทับกันบนกระดาษเอสี่ให้เห็นหมายเลขทั้งหมด แล้วนำไปถ่ายเอกสารจำนวน 1,000 ใบ แต่ละใบทำหมายเลขกำกับตั้งแต่ 000 - 999 แล้วนำไปสำเนานี้ออกขายในราคาใบละ 150 บาท โดยการออกรางวัลจะยึดเลขท้าย 3 ตัว ของรางวัลที่ 1 ในงวดนั้น ซึ่งผู้ใดที่ซื้อสำเนาที่มีหมายเลขตรงกัน จะได้รับลือตเตอร์ทั้งหมด 100 ใบนั้นไป ถ้าไม่มีคนถูก เงินรางวัลจะตกเข้ากองผ้าป่า ซึ่งจากการระดมทุนครั้งนั้น ทาง

ทีมกู้ชีพกู้ภัยสามารถซื้อเครื่องช่วยหายใจ เตียงนอน และอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่นๆ ได้

ปัจจุบัน ทีม OTOS มีสมาชิกทั้งหมด 15 คน ทีมกู้ชีพกู้ภัยที่เป็นพนักงานของ อบต. จะรับหน้าที่ดูแลสถานการณ์ช่วงกลางวัน ขณะที่อาสาสมัครจะรับผิดชอบช่วงกลางคืน โดยใช้ช่องทางติดต่อหมายเลข 1669 ซึ่งเชื่อมกับโรงพยาบาลน่านก่อนโดยตรงมาที่ศูนย์แห่งนี้

“ถ้ามีคนแจ้ง 2 กรณีพร้อมกัน เราจะเลือกกรณีที่แจ้งก่อนเป็นลำดับแรก ส่วนอีกกรณีหนึ่ง เราจะประสานหน่วยกู้ชีพกู้ภัยจากตำบลที่ใกล้ที่สุดมารับแทน แต่ถ้าสมมติว่าเราเจอกรณีอุบัติเหตุ เราต้องรับผู้ป่วยจากอุบัติเหตุก่อน โดยส่งไปที่โรงพยาบาลน่าน ซึ่งอยู่ใกล้กับเรามากที่สุด” รัชภูมิทิ้งท้าย...

สมุนไพรใกล้ตัว

ยุพิน ศรีติสาร

พูดถึงเรื่องการดูแลสุขภาพของท้องถิ่น ฟันเฟืองเล็กๆ ที่คอยขับเคลื่อนให้การดูแลสุขภาพท่ามกลางทรัพยากรที่จำกัดจำเขี่ย เดินเป็นระบบอยู่ได้ คือ อสม. ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนมีจิตอาสา

เราเดินทางมาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวใหญ่ ภายในอาคารที่ทำการ อสม. ซึ่ง **ยุพิน ศรีติสาร** ประธาน อสม. ตำบลบัวใหญ่ รอรับเราอยู่ เธอกำลังนำยาหม่อง ยาต้ม และ ลูกประคบ ที่เป็นผลงานจากความร่วมมือแรง ร่วมใจมาจัดเรียงไว้บนโต๊ะ

“เราทำจำหน่ายให้กับคนที่มาใช้บริการ กับคณะศึกษาดูงานของ อบต.บัวใหญ่” ยุพินว่า

ยุพินย้อนความให้ฟังว่า ที่กลุ่ม อสม. สนใจเรื่องสมุนไพร เพราะครั้งหนึ่งตัวเธอได้ไปเรียนนวดแผนไทย 360 ชั่วโมง ที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในหลักสูตรมีสอนเรื่องสมุนไพร ด้วย เมื่อกลับมาจึงถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อน อสม. ให้เรียนรู้การทำลูกประคบ และทำ น้ำมันไพล โดยใช้วัตถุดิบจากในพื้นที่

ในปี 2557 ยุพินต่อยอดเรื่องราวของสมุนไพร ด้วยการเขียนโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพร เสนอไปยังกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบัวใหญ่ เพื่อจัดอบรมเพิ่มเติมความรู้แก่ อสม. โดยได้เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลน่าน้อยมาให้ความรู้แก่กลุ่ม อสม. จำนวน 94 คน เป็นเวลา 2 วันเต็ม

“วันแรกเราเรียนรู้เรื่องการนวด และ ประโยชน์ของสมุนไพร ส่วนวันที่สองเป็นเรื่อง การนวดประคบ การอบสมุนไพร และการทำ ยาหม่อง เพื่อให้ อสม. มีทักษะไปใช้ในการดูแลสุขภาพผู้ตามบ้าน” ยุพินเล่า

ต่อมาในปี 2558 ยุพินของบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบัวใหญ่ เพื่อเปิดสอนผู้สูงอายุทำยาหม่อง ลูกประคบ

“เราเค่ออยากให้เขารู้ว่า ของดีมีอยู่ใกล้ตัว หลังเรียนเสร็จจะได้กลับไปทำเอง หรือ เอาสมุนไพรสดที่มีอยู่ในบ้านมาแลกยาหม่อง ได้ที่นี่” ยุพินกล่าว

การทำลูกประคบ

นำเหง้าโพล ขมิ้นชัน ตะไคร้ และ ผิวมะกรูดมาล้างให้สะอาด จากนั้นหั่นเป็น ชิ้นบางๆ แล้วนำไปตากแดดจนแห้ง ส่วนผสม อย่างใบมะขามกับใบส้มป่อยก็นำไปล้างและ ตากแดดให้แห้งเช่นกัน แล้วนำทั้งหมดมา ผสมกับเกลือ การบुर และพืชมเสน คลุกเคล้า ให้เข้ากัน แบ่งด้วยออกเป็น 3 ส่วนเท่าๆ กัน โดยใช้ผ้าขาวห่อเป็นลูกประคบ และรัด ด้วยเชือกให้แน่น ก็เสร็จ เก็บไว้ในที่แห้ง เมื่อต้องการใช้ให้นำไปนึ่งในหม้อ ประมาณ 15-20 นาที แล้วประคบบริเวณที่ต้องการ ลูกประคบ 1 ลูกใช้ได้ 3 ครั้ง

ประโยชน์ของการประคบสมุนไพรมี ตั้งแต่บรรเทาอาการปวดเมื่อย ลดอาการ เกร็งของกล้ามเนื้อ ช่วยให้เนื้อเยื่อ พังผืด คลายตัว ลดอาการบวม เพิ่มการไหลเวียน ของเลือด

การทำยาหม่อง

การทำยาหม่อง ถ้าเป็นแบบขี้ผึ้ง ให้นำ วาสลินและขี้ผึ้งไปหลอมในกระทะ โดยใช้ไฟ อ่อนๆ รอให้ละลายเข้ากัน จากนั้นใส่พืชมเสน เมนทอล และการบुर คนให้ละลายเป็นเนื้อ เดียวกัน ยกจากเตา ขั้นตอนต่อมาคือ การเตรียมสมุนไพร โดยใส่น้ำมันระกำ หรือน้ำมันยูคาลิปตัสในกระทะ ใช้ไฟปานกลาง จากนั้นนำโพลและขมิ้นมาทอดให้กรอบ แล้วกรองน้ำมันที่ใช้ทอดสมุนไพรด้วยผ้า ขาวบาง เพื่อนำไปผสมกับขี้ผึ้งที่เตรียมไว้ คน จนเป็นเนื้อเดียวกันแล้วบรรจุใส่ขวด ทิ้งไว้ ให้เย็นจนแข็งแล้วค่อยปิดฝา ส่วนถ้าเป็น แบบน้ำ ให้นำน้ำมันบรรจจวดได้เลย

เมื่อมีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรม ทาง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวใหญ่จึง เปิดบริการแพทย์แผนไทยขึ้น โดยมีผู้ช่วย แพทย์แผนไทยประจำอยู่ 2 คน คือยุพิน และ เพื่อน อสม. อีกคนหนึ่ง จะมาประจำที่เรือน สมุนไพร ซึ่งอยู่ด้านข้างของตึกหลัก เปิด ให้บริการทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 8.30-16.00 น. โดยมีบริการนวดรักษาโรค นวดเพื่อสุขภาพ นวดฝ่าเท้า คิดค่าบริการ 100 บาทต่อครั้ง ส่วนการประคบสมุนไพร และ อบสมุนไพร จะคิดค่าบริการ 50 บาทต่อครั้ง

“ชาวบ้านที่ถือบัตรทองโรงพยาบาลน่ายน้อย สามารถใช้บริการได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ พวกเราจะบริจาคให้ 20 บาทบ้าง 50 บ้าง อีกส่วนได้จากการขายยาหม่องโพล แบบขี้ผึ้ง ราคา 10 บาท แบบน้ำราคา 20 บาท และ ฤดูฝนเราจะสกัดน้ำมันตะไคร้หอมใส่ถุงขายด้วย” ยุพินพูดก่อนเชิญชวนให้เราลองทำลูกประคบ สมุนไพร ซึ่งเธอได้เตรียมสมุนไพรไว้ให้แล้ว เราเลยเก็บมาฝากกัน เผื่อใครสนใจ...

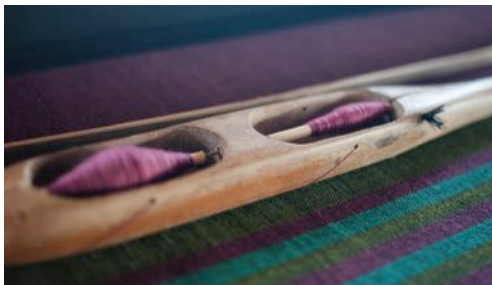
គេរដ្ឋភិក្ខុមូល

Community's economy

พูดถึงสัมมาอาชีพของคนที่ตำบลบัวใหญ่
ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรกันทั้งนั้น ปลูกข้าวโพด
ปลูกยางพารา แต่ของเหล่านี้มีฤดูกาล ทำให้
ช่วงว่างเว้นจากฤดูเกษตรกรรมของพืชแต่ละ
ชนิด ชาวบ้านจำต้องหิบบ้างหาอะไรทำ
เพื่อให้มีรายได้ บ้างก็เพื่อไม่ใช้ชีวิตเฉยเหงา
จนเกินไปนัก...

ผ้าทอเมืองน่านขึ้นชื่อในความสวยงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คนล้านนา ด้วยกันเอง ไม่ว่าจะมาจากเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ต่างก็ต้องการผ้าทอเมืองน่านกลับไป จะใช้เองหรือเป็นของฝาก ตามแต่ใจปรารถนา

อำเภอพาน้อยแม้จะมีชื่อเสียงเรื่องผ้าทอ เป็นรองทางฝั่งอำเภอเมือง อำเภอปัว หรือ อำเภอเวียงสา แต่ต้องเข้าใจด้วยว่า ที่นี้อยู่ ค่อนข้างไกล ทนและทรัพยากรหลายอย่าง ทำให้เทียบกันลำบาก แต่ถ้าว่ากันเรื่องฝีมือ คนที่นี่ล้ำสุด

ทองใบ แก้วกันทา เป็นสมาชิกของกลุ่ม ทอผ้าบ้านหนองห้า หมู่ที่ 8 หญิงชราผู้นี้คือ มั่นสมองของกลุ่ม จินตนาการที่ไม่สามารถ ลือสารถออกมาเป็นคำพูด สะท้อนผ่านลวดลาย บนผืนผ้า ที่เธอเป็นคนสร้างสรรค์ขึ้น และ นำมาอวดกับเราในวันนี้

หญิงชราคลี่ผ้าออกจากหีบสมบัติส่วนตัว ผ้าทอของเธอมีค่าเกินกว่าตีราคาซื้อขาย ด้วย เป็นสมบัติทางจิตใจ ขอซื้อเท่าไร แก่ก็ปฏิเสธ

สาย แก้วกันทา ประธานกลุ่มทอผ้า บ้านหนองห้า หมู่ที่ 8 ย้อนความกลับไปช่วง ก่อนปี 2542 ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังชีพ ด้วยการทำเกษตรกรรมอย่างเดียว เมื่อราคา ผลผลิตตกต่ำ รายได้เริ่มไม่เพียงพอ พอติว่า มีชาวบ้าน 4-5 คนที่มีพื้นฐานการทอผ้า ทาง อบต.บัวใหญ่ จึงเร่งช่วยเหลือ โดยอุดหนุน งบประมาณเป็นวัสดุและอุปกรณ์ รวมถึง วิทยากรที่มาให้ความรู้ คิดเป็นเงิน 50,000 บาท เพื่ออบรมให้แก่ชาวบ้านที่สนใจประมาณ 20 คน

“เขาส่งวิทยากรเข้ามาสอน และหาผ้า แบบด้ายพุ่ง และด้ายด้ามมาให้ ส่วนก็ทอผ้า แต่ละบ้านมีอยู่แล้ว” สายว่า

หลังการอบรม สมาชิกที่มีฝีมือประมาณ 10 คน สนใจอยากต่อยอด จึงมีการรวมตัว อย่างจริงจัง โดยนำผ้าที่เลือกจากการอบรม มาขายให้สมาชิก เพื่อนำรายได้เก็บเข้าเป็น เงินกองกลาง หมุนเวียนไปซื้อผ้ามาจำหน่าย ต่อไป

ผ้าทอของบ้านหนองห้ามีหลากหลาย ลวดลาย ทั้งชิ้นมัน ชินปล้อง และลายน้ำไหล ซึ่งเป็นลายพื้นเมืองของน่าน โดยสมาชิกแต่ละ คนผลิตตามความถนัดของตนเอง โดยให้อิสระ ในการตั้งราคา และหาตลาดจัดจำหน่าย

“กรณีที่มียอดสั่งมาก เราถึงจะเอางาน มาแบ่งกัน แต่ถ้าเป็นช่วงปกติ เราจำหน่าย ตามบ้าน หรือเวลา อบต. มีงาน บางคนก็ฝาก ไปขายในเมือง เราเปิดกว้างมาก” ประธานเล่า

ในภายหลัง สมาชิกที่เข้าใหม่ กลุ่มคิด ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 50 บาท และให้ทุกคน ออมเงินปีละ 120 บาท เพื่อเป็นทุนให้สมาชิก กู้ยืม โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี แต่ไม่ได้ กำหนดดวงเงินชัดเจน ที่ผ่านมามีการกู้กันตั้งแต่ 2,000-10,000 บาท สมาชิกบางคนกู้ไปใช้ ส่วนตัว บางคนกู้ไปซื้อผ้าเพิ่มเติมเอง เพราะ ผ้ากองกลางมีจำนวนจำกัด และยังนำมาจัด สวัสดิการเล็กๆ น้อยๆ เช่น เป็นเงินทำบุญ 300 บาท ในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิต

ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าบ้านหนองห้า มีสมาชิก ประมาณ 40 คน ทุกคนทำเป็นอาชีพเสริม หรืออย่างยายทองใบ นั่นก็เป็นตัวอย่างหนึ่ง ที่ทำเพราะใจรัก

“ยาย ชอบผืนนี้ ขายไหม” พี่กัลยาณีไปตี ผ้าผืนหนึ่ง ซึ่งเป็นคอลเล็กชั่นส่วนตัวของ ยายทองใบ

แกย้มกลับมาพาลงสายหัว เราทุกคน ต่างหัวเราะออกมาพร้อมกัน...

กลุ่มทักตอกบ้านใหม่มงคล

เราไม่ได้คาดคิดว่า ทุกคนจะมาโดยพร้อมเพรียงกันขนาดนี้ พวกเขาซึ่งทั้งหมดเป็นผู้สูงอายุมาตั้งรกรากที่บ้านของ ยายผาง ใจชนะ ซึ่งตั้งอยู่บนเนิน ในบ้านใหม่มงคล หมู่ที่ 2 ในมือถือเส้นตอกสานข้าวของเครื่องใช้หลากหลายชนิด

เราพูดคุยกับ ดอกแก้ว ถานันท์ ผู้ได้รับการไหวตจากเพื่อนๆ ให้เป็นตัวแทนในการพูดคุยกับเรา ยายดอกแก้ว เท้าความถึงที่มาว่า ในปี 2557 ยอร์ช สนิธิ นักพัฒนาชุมชน อบต.บัวใหญ่ ซึ่งปัจจุบันย้ายที่ทำงานไปแล้ว มาแนะนำให้ตั้งกลุ่ม เพราะเล็งเห็นว่าผู้สูงอายุที่นี้ถักตอกขายอยู่แล้ว หากรวมกลุ่มจะช่วยให้บริหารจัดการง่ายขึ้น

“ผู้สูงอายุที่นี้ส่วนใหญ่อยู่บ้านเลี้ยงหลาน มีอาชีพเสริมเป็นการริดตอกออกเป็นเส้นๆ แล้วสานเป็นเส้นสำเร็จขนาดกว้างประมาณ 1 นิ้ว ยาวประมาณ 1 ฟุตครึ่ง จำนวน 10 พับ โดย ชูติกาญจน์ ถานันท์ ซึ่งเป็นประธานกลุ่มคอยรับซื้อ ส่วนบางคนที่มีฝีมือในการทำเครื่องใช้ ก็จะทำแล้ววางขายหน้าบ้าน” ดอกแก้วเล่าให้ฟัง

เส้นสำเร็จยาว 10 พับนี้ สามารถนำไปทำหมวกได้ 1 ใบ โดยประธานรับซื้อในราคาเส้นละ 8 บาท วันหนึ่งผู้สูงอายุจะทำได้ 2 ชุด ส่วนถ้าสานเป็นหมวกพร้อมใส่ ราคารับซื้อจะอยู่ที่ 30 บาท นอกจากนี้ยังมีผู้ที่รับจ้างเชื่อมหมวกในราคาใบละ 10 บาท สำหรับสมาชิกที่อยากขายหมวกแต่เชื่อมไม่เป็น

ไม่เพียงเท่านั้น ทางกลุ่มยังมีผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ตะกร้าใส่มะขามคู่ละ 100 บาท หวดนั่งข้าวเหนียวใบละ 30 บาท ส่วนมากวางขายตามบ้านของแต่ละคน ไม่ได้ฝากประธานขายเหมือนหมวก หรือเส้นสำเร็จ

ปัจจุบันกลุ่มถักตอกบ้านใหม่มงคลมีสมาชิกทั้งหมด 24 คน ไม่ได้มีกระบวนการรวมหุ้นอย่างจริงจัง และไม่มีเงินกองกลาง โดยผู้สูงอายุจะมีไฉ่ในพื้นที่บ้านของตัวเอง ไม่ต้องไปหาวัตถุดิบที่ไหนไกล

ดูจากราคา เวลาที่ใช้ เราเชื่อว่าพวกเขาไม่ได้สนใจตัวเงิน แต่เป็นคุณค่าบางอย่างที่หล่อเลี้ยงสองมือให้ขยับ จับตอกไม้ไม่เพื่อยั้งงาน...

กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง สกย. บ้านใหม่มงคล

นอกจากข้าวโพด อีกหนึ่งอาชีพหลักของ คนตำบลบัวใหญ่ คือการทำสวนยางพารา ซึ่งเป็นผลพวงมาจากนโยบายของรัฐบาลเมื่อปี 2546 ที่ผลักดันโครงการปลูกยางล้านไร่ เพื่อยกระดับประเทศไทยให้กลายเป็นศูนย์กลาง ยางพาราของโลก

ตำบลบัวใหญ่ถือเป็นพื้นที่แรกๆ ที่เจ้าหน้าที่จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) หรือปัจจุบันคือการยางแห่งประเทศไทย เข้ามาเชิญชวนให้ชาวบ้านที่มีเอกสารสิทธิ์ สปก. เข้าร่วมโครงการ โดยมอบกล้ายางให้ฟรี ประกอบกับราคายางแผ่นดิบในเวลานั้นสูงถึง กิโลกรัมละ 180-200 บาท ชาวบ้านจึง ให้ความสนใจ

สำลี ทะภูมินทร์ เจริญญาติกลุ่มเกษตรกร

ชาวสวนยาง สกย. บ้านใหม่มงคล หมู่ที่ 2 เล่าว่า นอกจากราคาที่สูงใจแล้ว ทางภาครัฐยัง ให้สัญญาว่า หากครบ 30 ปี ชาวบ้านที่ต้องการโค่นต้นยางทิ้ง รัฐบาลจะให้เงินไร่ละ 16,000 บาท

ช่วงแรกที่ได้รับมาปลูก ยังไม่มีการรวมกลุ่ม กัน เพราะกว่าต้นยางจะเปิดกรีดได้ ต้องใช้ เวลาถึง 6 ปี กระทั่งในปี 2552 ทาง สกย.จึง แนะนำให้ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านจัดตั้งกลุ่ม เพื่อให้ง่ายต่อการซื้อขาย สำหรับกลุ่มของ หมู่ที่ 2 บ้านใหม่มงคลมีสมาชิกเริ่มแรกประมาณ 20 คน และค่อยๆ ขยายจนเพิ่มเป็น 111 คน แล้ว โดยมีสมาชิกจากหมู่ที่ 4 บ้านทัพมาน และหมู่ที่ 7 บ้านสันพะยอมมาร่วมด้วย โดย ต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้า 50 บาท

ลำลี ทะภูมินทร์ (ซ้าย)

ที่นี่จะขายขี้ยางก้อนถ้วยทุกวันพุธเว้นพุธ ผ่านตลาดประมูลยางพาราที่ศูนย์สงเคราะห์ การทำสวนยาง จังหวัดน่าน โดยเมื่อถึงวันจันทร์ ก่อนประมูล สมาชิกต้องรมน้ำหนักรยางพารา แล้วแจ้งแก่คณะกรรมการ ทางคณะกรรมการ จะเดินทางไปตลาดประมูลยาง เมื่อได้ราคา ที่พอใจ จะมีคนนัดรับยาง ชาวบ้านมีหน้าที่ จัดเตรียมสินค้าให้ทันตามกำหนด โดยนำมา รวมไว้ ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

“สยก. จะแบ่งออกเป็นโซน เช่น อำเภอนาน้อย อำเภอเวียงสา อำเภอนาหมื่น อย่าง ของนาน้อย กลุ่มเราก็ต้องเอาไปรวมกับเขา ขายพร้อมกัน ราคาเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิด ปัญหาขัดแย้ง” ลำลีเล่า

ปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง สยก. บ้านใหม่มงคลขายยางพารารอบละ 31-60 ตัน พอดีที่มารับซื้อต้องจ่ายส่วนต่างเพิ่ม คล้าย เป็นค่าธรรมเนียม เช่น ถ้าประมูลยางที่ราคา กิโลกรัมละ 40 บาท พอดีต้องให้ค่าส่วนต่าง เพิ่มอีก 40 สตางค์ต่อกิโลกรัม โดยแบ่งเป็น ค่าจ้างคนยกกิโลกรัมละ 10 สตางค์ ค่าธรรมเนียม ตลาดประมูลกิโลกรัมละ 5 สตางค์ ค่าปรับปรุง สถานที่ขายอีกกิโลกรัมละ 5 สตางค์ เป็น กองกลางกลุ่ม 20 สตางค์ สำหรับเป็น ค่าใช้จ่ายทั่วไป เช่น ค่าพาหนะและค่าตอบแทน

คณะกรรมการขายยาง

นอกจากนี้ สมาชิกกลุ่มยังต้องออมเงิน โดยมีคณะกรรมการออมเงินคอยบริหารจัดการ เริ่มแรกให้ออมเดือนละ 10 บาท แต่ ภายหลังเพิ่มเป็น 30 บาท โดยจ่ายเป็นรายปี ปีละ 360 บาท เพื่อใช้เป็นสวัสดิการแก่ สมาชิก อย่างกรณีนอนโรงพยาบาล สมาชิก ได้รับเงินช่วยเหลือปีละไม่เกิน 500 บาท กรณี เสียชีวิตได้รับ 1,000 บาท หากมีงานพิธีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานบวช งานศพ หรือ งานทำบุญ ให้ครอบครัวละ 500 บาทต่อปี และยังมีทุนการศึกษา 500 บาทสำหรับบุตร ของสมาชิกที่เรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วย

ไม่เพียงเท่านั้น ทางกลุ่มยังใช้เงินกองกลาง นี้มาปล่อยให้สมาชิกกู้ยืมในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท โดยเปิดกู้ออมปีละ 1 ครั้ง ทุกเดือนมกราคม คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 ต่อปี กำหนดเวลากู้ 1 ปี

แม้เวลานี้ราคายางพาราจะไม่เท่าเดิมแล้ว แต่ชาวเกษตรกรสวนยางก็ยังต้องทำต่อ เพราะ การจะเริ่มต้นอะไรใหม่ ต้องใช้ทุน ใช้เวลา อย่างน้อยทุกวันนี้ พวกเขาอยู่ได้ และมีการลด รายจ่าย โดยทำน่าน้ำหมักชีวภาพมาชดเชย การใช้สารเคมี ซึ่งถือว่าลดต้นทุนได้มาก...

จัดการทรัพยากรธรรมชาติและภัยพิบัติ

Environment & Disaster management

A photograph of a yellow off-road vehicle, possibly a Land Rover, parked in a workshop or garage. The vehicle has a large, rugged tire with 'JUNGLE TRAX' written on it. A woven basket is hanging from the roof. The background shows a building with a corrugated metal roof and some equipment.

ตอนที่บอกว่าเราอยากไปดูระบบประปา
เราไม่รู้หรอกว่า จะพาให้คนที่นี้ลำบากกัน
ขนาดไหน เมื่อมองย้อนกลับไป ต้องขอบคุณ
ทุกคนที่ทำให้การเดินทางวันนั้นลุล่วงมาได้
เราสนุกและได้เรียนรู้เยอะ นับเป็นบททดสอบ
การเดินทางที่เราลืมไม่ลงเลยจริงๆ...

กล้าหาญ ทนเหนื่อย ทนยากกับเราว่า ต้องการไปดูระบบประปาภูเขาของที่นี่จริงหรือ เราส่ายหน้ากับแน่นอนว่าอยากไปดู เธอจึงมารับเราแต่เช้าตรู่ ทันทีที่มาถึงที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล เราเห็นรถยนต์ออฟโรดคันหนึ่งจอดอยู่

“พาหนะของเรานี้” พี่กล้าหาญว่า

มันเป็นรถแลนด์โรเวอร์ขนาด 2 ตอน อายุยาวนานมากกว่า 20 ปี ตอนหน้าเป็นส่วนของคนขับ นั่งข้างได้อีกหนึ่งคน แต่เราเลือกนั่งตอนท้าย เพื่อชมทิวทัศน์ ข้างที่นั่งคนขับ สังเกตเห็นท่อไอเสียที่ต่อเดิมมาอยู่ตรงนี้ ค่ะเนว่า เขาใช้รถคันนี้วิ่งฝ่าลำน้ำ

เรามีผู้ร่วมเดินทางรวม 10 ชีวิต มุ่งหน้าสู่ห้วยสลงาน ลำน้ำใหญ่ซึ่งหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนในตำบลบวใหญ่มากกว่าครึ่งตำบล บนเส้นทางที่ต้องบุกตะลุยฝ่าดงหิน ดินแดง และข้ามลำน้ำ เราเคยผ่านการผจญภัยลักษณะนี้มาก่อน

จึงมั่นใจเหลือเกินว่าผ่านได้ แต่ระยะทางที่ไกลขึ้นเริ่มกระตุกความกล้าของเราให้สั่นคลอน เมื่อลำน้ำนั้นไม่ได้ตื้น และหินที่เราต้องผ่านไม่ใช่แค่กรวด บางช่วงตอนรถเอียงกระทันหันใจเราจะพลิกกลับตาลปัตร

กระทั่งมาจนสุดทางที่รถไปได้ เราออกเดินเท้าต่อไป ผ่านป่าไผ่ที่ตัวต้นเอนโคลงมาบดบังทาง เราเดินตาม **เวทย์ ทะภูมินทร์** ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ประธานระบบประปาภูเขา ระหว่างทางเขาชี้ให้เราดูท่อน้ำที่วางเสียบไปกับสันเขา

กระทั่งผ่านผาชันที่เราต้องสไลด์ตัวลงมาทีละนิด จนพบกับแอ่งน้ำขนาดใหญ่ ฝายลูกใหม่ทอดตัวสงบนิ่งกั้นตัดลำน้ำไว้

“น้ำตรงนี้แหละที่ใช้ทำประปาภูเขา”

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ว่า

เราดูนาฬิกา ใช้เวลามาถึงนี้ 2 ชั่วโมง พอหลวงเวทย์ว่า เพิ่งเกณฑ์ชาวบ้านมาซ่อมฝายลูกนี้เมื่อไม่นานมานี้

ย้อนกลับไปเมื่อ 30 กว่าปีก่อน ด้วยสภาพภูมิประเทศของตำบลบัวใหญ่ ซึ่งอยู่บนพื้นที่สูง แม้มีบ่อน้ำธรรมชาติ บ่อน้ำตื้นที่ขุดกันเอง และถึงเก็บน้ำที่รองรับน้ำฝนในแต่ละปี แต่ก็ไม่เพียงพอสำหรับการอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง ในราวปี 2525 สภาตำบลจึงหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพูดคุย ก่อนได้ข้อสรุป ประคมชาวบ้านมาวางท่อขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 นิ้ว เพื่อทำระบบประปาภูเขาจากห้วยสถานมาสู่หมู่บ้านต่างๆ รวมระยะทาง 12 กิโลเมตร

“งบประมาณได้มาจากสภาตำบล ชาวบ้านช่วยกันแบกของเข้ามา ทำอยู่นับเดือนจนแล้วเสร็จ ทว่าทำแล้ว แต่สุดท้าย พอโดนน้ำป่าปะทะ ท่อก็แตกบ้างพังบ้าง แต่ละปีเราต้องซ่อมบำรุงอยู่เรื่อยๆ” พ่อหลวงเล่า

ดวงเงิน แก้วเทพ สมาชิก อบต. หมู่ที่ 6 กล่าวเสริมว่า คณะกรรมการน้ำประปา ซึ่งได้มาจากแกนนำหมู่บ้านต่างๆ และดำรงตำแหน่งวาระละ 2 ปี ต้องช่วยกันหาวิธีการ เพื่อเสริม

ความแข็งแรงให้กับระบบประปาอยู่เสมอ

“เราลองขยายหน้ากว้างของท่อ จากเดิมที่กว้างเท่ากันทุกท่อ เราเพิ่มขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเป็น 5 นิ้วที่ต้นทาง ต่อด้วย 4 นิ้ว และ 3 นิ้ว เพื่อเพิ่มแรงส่งของน้ำให้มากขึ้น แล้วก็ทำฝายซีเมนต์ไว้ชะลอน้ำลูกหนึ่ง แต่เจอน้ำมากก็พัง” ดวงเงินเล่า พลังชี้ให้เราดูซากซีเมนต์ซึ่งถูกฝายลูกล่าสุดวางทับอยู่

ภายหลังมีโครงการปิดทองหลังพระ ของมูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ เข้ามาสนับสนุนเรื่องงบประมาณจัดซื้อกระสอบทราย ชาวบ้านช่วยกันใช้รถไถขนขึ้นมาทำเป็นฝายชะลอน้ำอย่างที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน โดยมีชาวบ้านช่วยสอดส่องดูแล คอยแจ้งคณะกรรมการการียมพบการชำรุด

ส่วนวิธีการส่งน้ำนั้น **บุญเรียบ ไชยชนะ** สมาชิก อบต. หมู่ที่ 2 อธิบายเพิ่มเติมว่า เมื่อน้ำไหลมาตามท่อ ปลายทางจะมีถึงเก็บน้ำ ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 บ้านทัพมาน เพื่อให้หน้า

เวทย์ ทะกุ่มรินทร์

ตกตะกอน จากนั้นถึงกระจายไปสู่หมู่บ้านต่าง ๆ โดยในแต่ละหมู่บ้าน จะมีการรวมการทำหน้าที่บริหารจัดการ ตั้งแต่การติดตั้งมาตรวัดน้ำตามบ้าน รวมไปถึงการจัดเก็บค่าบริการคิดค่าบริการหน่วยละ 2-3 บาท แล้วแต่มติของคณะกรรมการหมู่บ้าน รายได้ทั้งหมดกลับเข้าหมู่บ้าน เพื่อใช้บริหารจัดการต่อไป

ขณะที่ อบต.บัวใหญ่ จะคอยดูแลจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการซ่อมแซม ตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงถังเก็บ ซึ่งถือเป็นคณะกรรมการกลางส่วนต่อจากนั้น ให้เป็นความรับผิดชอบของกรรมการหมู่บ้าน

ระบบประปาเขานี้สามารถช่วยเยียวยาปัญหาการขาดแคลนน้ำของชาวบ้านได้เกือบทุกหมู่บ้าน เว้นแต่หมู่บ้านที่ 1 กับหมู่บ้านที่ 7 ที่ต้องใช้น้ำใต้ดิน และหมู่บ้านที่ 4 ใช้น้ำจากลำห้วยแตร อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านยังต้องประสบภาวะขาดแคลนน้ำ ฉะนั้นหลายบ้านจึงใช้ประปาผิวดิน ประปาไฟฟ้าควบคู่กันไปด้วย ซึ่งระบบประปาไฟฟ้านี้ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก อาทิ กรมทรัพยากรน้ำ การประปา

ส่วนภูมิภาค

“เวลานี้ระบบประปาของหมู่บ้านที่ 3 กับหมู่บ้านที่ 8 ถือว่ายังมีปัญหาอยู่มาก เพราะเป็นพื้นที่สูง ต้องอาศัยการขุดบ่อรองรับน้ำฝนไว้ใช้” บุญเรียบว่า

ในอนาคต คณะกรรมการกลางมีความตั้งใจจะขยายความกว้างของท่อเพิ่มเป็น 8 นิ้ว เพื่อให้สามารถใช้น้ำได้ทั่วถึง เพียงแต่เวลานี้ อบต.บัวใหญ่ ยังมีงบประมาณไม่เพียงพอ ฉะนั้นจึงอาจจะต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านในการระดมทั้งกำลังและทุนทรัพย์ในการจัดการ

เราพบว่า ระบบประปาไม่เพียงช่วยให้ชาวบ้านใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ยังเชื่อมโยงชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน ทุกหมู่บ้านจะมีอาสาสมัครหมู่บ้านละ 10 คน มาช่วยกันซ่อมแซมฝายชะลอน้ำเป็นประจำทุกปี และทุกเดือนมกราคมจะนำหมู 1 ตัว มาทำพิธีบวงสรวงเทพเจ้าที่ศาลซึ่งอยู่ด้านล่างของห้วยสถาน เพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านต้องช่วยกัน...

ศูนย์จัดการภัยพิบัติ

ขากลับจากห้วยสถาน เราประสบปัญหาเล็กน้อย เจ้าแลนด์โรเวอร์เกิดตื้อขึ้นมา สตาร์ทไม่ติด เราเลยกินกลางวันตรงข้างกลางเขาก่อนเอนกายพักครู่หนึ่ง จนคนขับทางห้อมมาได้ เขาถอดฝากระโปรงหน้าวางมันตรงตอนท้ายที่เรานั่งกัน และยืนบนกันชน คอยขันอวัยวะของเจ้าแลนด์โรเวอร์ให้เข้าที่เข้าทางเพื่อให้มันไปต่อได้

ดวงเงิน แก้วเทพ สมาชิก อบต. หมู่ที่ 6 ย้ายไปนั่งหลังพวงมาลัย บังคับเจ้าแลนด์โรเวอร์แทน จนเรากอกจากป่ามาด้วยความทุลักทุเล พวกเขาส่งเราที่หน้าบ้าน **พยนต์ ปาสม** สมาชิก อบต. หมู่ที่ 4 เราทราบมาว่า บริเวณนี้เป็นจุดเสี่ยงของการเกิดภัยพิบัติ

“บ้านของผมเป็นจุดเสี่ยงภัย เพราะตั้งอยู่บริเวณดินตอย เวลาฝนตก น้ำจะมาเยอะมาเร็วมาก” พยนต์ว่า

นั่นจึงทำให้เขารับหน้าที่เป็นมิสเตอร์

เตือนภัยของตำบลบัวใหญ่ไปโดยปริยาย ด้วยอุปกรณ์วัดระดับน้ำฝน ก็ติดตั้งอยู่ตรงหลังบ้านเขา

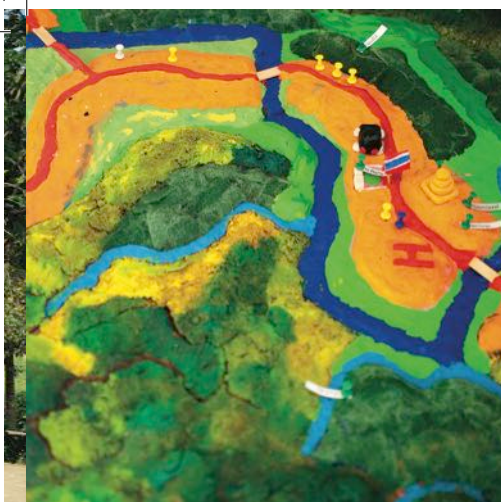
“ที่ดอยขุนสถานจะมีตัววัดปริมาณน้ำฝนอยู่เหมือนกัน ถ้าเจ้าหน้าที่แจ้งมาว่า ตรงนั้นมีฝนตก 100 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง แสดงว่าเข้าขั้นวิกฤตแล้ว โอกาสที่จะเกิดน้ำป่าที่นี้มีสูง เพราะที่นี้อยู่ตีนดอย และบนเขาก็เป็นสวนยางพารา ซึ่งเป็นต้นไม้ที่ไม่มีรากแก้ว เวลานั้นมาจะพัดต้นมาด้วย ที่สำคัญข้างบนนั้นยังมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ เวลานั้นมา จึงมาทีเดียวมากๆ และเราจะรับเต็มๆ” พยนต์เล่าถึงการระแวดระวังภัยที่นี่

เครื่องวัดปริมาณน้ำฝน ซึ่งกรมทรัพยากรน้ำเข้ามาติดตั้งให้ในปี 2555 จะวัดปริมาณน้ำฝน และวัดอุณหภูมิอากาศ โดยผู้ดูแลต้องคอยจดปริมาณน้ำฝนในแต่ละวันว่ามีปริมาณเท่าใด

“ถ้าอากาศปกติ เราจะวัด 24 ชั่วโมงต่อ
ครั้ง แต่ถ้าวันไหนฝนตก เราต้องมาดูว่าระดับ
มันขึ้นมากน้อยแค่ไหน ถ้าสมมติว่าไม่ถึง
24 ชั่วโมง แต่ปริมาณน้ำฝนเกือบถึง 100
มิลลิเมตร เราเตรียมเตือนภัยแล้ว แต่โดยปกติ
เครื่องนี้ทำงานแบบอัตโนมัติ มันจะส่งสัญญาณ
แจ้งเตือนที่ ผ่านสัญญาณไฟ ถ้าน้ำฝนสูง 82.5
มิลลิเมตร จะขึ้นสีเขียว ถ้าสูง 97.5 มิลลิเมตร
จะขึ้นสีเหลือง แต่ถ้าสูง 120 มิลลิเมตรจะขึ้น
สีแดง ถ้ามีสีแดงอพยพได้เลย” พยงค์เล่า
อย่างออกรส

ความหมายของแต่ละสีสะท้อนความรุนแรง
ของภัย สีเขียว แสดงว่าอยู่ในช่วงเฝ้าระวัง
ติดตามสถานการณ์ สีเหลืองเตือนภัย และให้
เตรียมอพยพ และสีแดง คือให้อพยพไปยัง
ที่ปลอดภัย ซึ่งถ้าขึ้นสีเหลือง ทางศูนย์ของกรม
ทรัพยากรน้ำที่จังหวัดพิษณุโลกจะประสานงาน
มายังพยนต์ทันที

พยนต์ ป่าลม

“เราต้องดำเนินการตั้งแต่สี่เหลี่ยม เพราะน้ำจะใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง โดยเราจะรีบประสานไปทางผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยกระจายข่าว ขณะเดียวกันจะมีชุดปฏิบัติการคอยทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อย และป้องกันความวุ่นวายที่อาจจะเกิดขึ้น” พยนต์ว่า

สำหรับชุดปฏิบัติการนี้ มีผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เป็นประธาน โดยมีการแบ่งงานเป็นฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายป้องกันและเตรียมความพร้อม ฝ่ายเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย ฝ่ายสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ฝ่ายอพยพ ฝ่ายกู้ภัย ฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายรักษาพยาบาล ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ และฝ่ายอื่นๆ โดยมีศูนย์บัญชาการอยู่ที่โรงเรียนบ้านทัพมาน

“ถึงหมู่ที่ 4 จะเสี่ยงภัยที่สุด แต่ความจริงแล้วทุกหมู่บ้านในตำบลบัวใหญ่มีสิทธิ์เจอภัยพิบัติที่เสี่ยงใกล้เคียงเรามีหมู่ที่ 2 กับหมู่ที่ 6 เพราะตั้งอยู่เลยบึงน้ำแหว่ง แต่โชคดีที่บ้านเรือนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ด้านในซึ่งน้ำไม่ท่วม แต่ที่ท่วมหนักๆ เลยคือพื้นที่ทางการเกษตร” พยนต์อธิบาย

แม้ที่ผ่านมาตำบลบัวใหญ่จะยังไม่เคยเผชิญปัญหาภัยพิบัติรุนแรง แต่เพื่อความปลอดภัยทุกเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคมจะมีการซ้อมแผนอพยพตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่

“เรามีรถกระบะรองรับบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน ซึ่งมีเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง เป็นลำดับแรก ส่วนคนที่เหลือเราจะนัดเป็นจุด แล้วจะมีรถรับมายังที่ปลอดภัย ซึ่งหากเป็นบ้านทัพมาน จะพาไปที่สำนักสงฆ์ผาศิริ เป็นที่สูง ไม่มีลำห้วยตัดผ่าน ที่นั่นมีห้องน้ำห้องครัวพร้อม รถเข้าถึง สามารถรับรองคนได้มากถึง 200 คน” พยนต์ชี้ไปยังทิศที่ตั้งของสำนักสงฆ์

นอกจากนี้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยยังจัดหลักสูตรการอบรมมิสเตอร์เตือนภัย ซึ่งมีการตั้งอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เข้ามาเรียนรู้เพื่อจะได้มีศักยภาพในการจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงทีด้วย

ว่าแล้วพยนต์ก็สาธิตการทำงานของเครื่องให้เรารู้เล็กน้อย แต่นั่นละว่า ให้ดูได้แค่สีเขียว...

สวัสดิการดีๆ
ที่เรามีให้กัน

Welfare

เราแทบไม่เชื่อเลยว่า ที่นี่จะมีสถาบัน
การเงิน มีกลุ่มองค์กรสวัสดิการ ที่มีความ
เข้มแข็ง และยังมีกิจกรรมน่ารักๆ ชวนให้
แปลกใจ อาจเป็นเพราะพวกเขาอยู่ใกล้
จึงยังต้องดูแลกัน หรืออาจเป็นเพราะ
พวกเขามองชุมชนว่าเป็นบ้าน และทุกคน
เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องช่วยกันดูแลบ้านหลังนี้...

กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบัวใหญ่

ในปี 2545 รัฐบาลจัดทำโครงการลงทะเบียนคนจน ปัญหาที่คนตำบลบัวใหญ่ไปลงทะเบียนมากที่สุด คือปัญหาที่ดินทำกิน (สย.1)

ต่อมาชาวบ้านได้รับคำแนะนำว่า ให้รวมตัวจัดตั้งกองทุนเครือข่ายบ้านมั่นคง เพื่อพัฒนาเป็นโครงการบ้านมั่นคงต่อไป โดยในช่วงนั้นมีสมาชิกเข้าร่วม 60 หลังคาเรือน

เมื่อรวมตัวกันเรียบร้อยแล้ว กลุ่มจึงยื่นเรื่องของงบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและพัฒนาอาชีพ ทำให้ได้รับงบประมาณมาทั้งสิ้น 3.6 ล้านบาท โดยบ้านแต่ละหลังได้รับค่าวัสดุ 30,000 บาท แต่กรรมการกลุ่มมองว่า ยังมีประชาชนในพื้นที่ประสบปัญหานี้ อีกมาก จึงขยายโครงการจนมีสมาชิกเพิ่มเป็น 120 ครัวเรือน และปรับลดค่าวัสดุลงจนเหลือหลังละ 15,000 บาท

สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ วิทยา เสนาบน กรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2

บ้านใหม่มงคล อธิบายว่า ลำดับแรก คือผู้ด้อยโอกาส ถัดมาคือครอบครัวใหญ่ที่อยู่ด้วยกันหลายครอบครัว และต้องการแยกออกมาเป็นครอบครัวเดี่ยว

“หลังจากจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยเรียบร้อยแล้ว เรามานั่งคิดกันต่อว่า จะทำอย่างไรให้เกิดความมั่นคงอย่างแท้จริง เราเลยประชุมคณะกรรมการ ซึ่งเลือกมาจากหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน ได้ข้อสรุปว่าน่าจะจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบัวใหญ่ขึ้นมา” วิทยาวา

พวกเขาตั้งกองทุนฯ ขึ้นวันที่ 1 มิถุนายน 2548 แยกบังคับให้สมาชิกบ้านมั่นคงจำนวน 353 คน เป็นสมาชิกกลุ่มแรก และร่วมกันออมเงิน โดยคณะกรรมการกำหนดให้ทุกคนฝากเงินเดือนละ 10 บาท

“เรามีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย และเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน การตั้งถิ่นฐาน รวมถึงส่งเสริมอาชีพแก่คนยากจนในกลุ่ม” วิทยาล่า

ในปี 2550 ทางคณะกรรมการประชุมสมาชิก มีมติเปลี่ยนจำนวนเงินออมเป็นปีละ 250 บาท เก็บปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้จัดสวัสดิการได้หลากหลายขึ้น โดยทุกวันที่ 30 ธันวาคม สมาชิกต้องไปฝากเงินที่บ้านของ **อำนวย กองสอน** กำนันตำบลบัวใหญ่ ซึ่งเป็นประธานกองทุนสวัสดิการชุมชน

กองทุนฯ จัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก ซึ่งประกอบด้วย การเกิด ให้ 500 บาทต่อครั้ง ต่อปี นอนโรงพยาบาล ช่วยคืนละ 50 บาท แต่ไม่เกิน 5 คืนต่อปี แขนขาหักทุพพลภาพ จ่าย 2,000 บาทต่อครั้งต่อปี ผ่าตัดเล็ก ให้ 1,000 บาทต่อครั้งต่อปี ส่วนผ่าตัดใหญ่ให้ 2,000 บาทต่อครั้งต่อปี และในกรณีที่ไม่สามารถรักษาในจังหวัดน่าน ต้องส่งต่อโรงพยาบาลที่ใหญ่กว่า กองทุนช่วยค่ารักษา 500 บาท

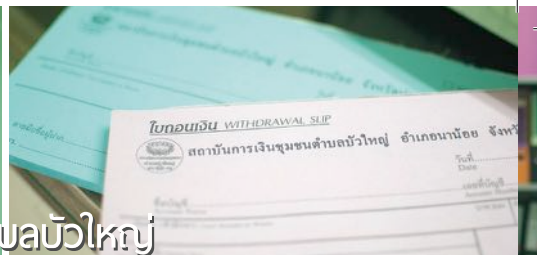
ไม่เพียงเท่านั้น เด็กที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะได้รับ 500 บาท จบปริญญาตรีได้รับ 1,000 บาท ขณะที่ผู้สูงอายุตั้งแต่ 68 ปีขึ้นไป ลดเงินออมเหลือปีละ

125 บาท ส่วนกรณีเสียชีวิต จ่ายให้ 2,000 บาท อีกทั้งยังมีสวัสดิการพิเศษซึ่งพิจารณาเป็นครั้งๆ ไป เช่น การส่งเสริมอาชีพ สวัสดิการช่วยเหลือสาธารณภัย และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้ได้รับสวัสดิการต้องเป็นสมาชิกไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และกองทุนเปิดโอกาสให้สมาชิกลาออกได้ โดยคืนเงินออมทั้งหมดให้

นอกจากเงินออมแล้ว กองทุนยังได้รับงบประมาณสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและท้องถิ่นตามนโยบายสวัสดิการ 3 ขาของรัฐบาล โดยในปี 2550 รัฐบาลสนับสนุนผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 100,000 บาท ต่อมาในปี 2553 รัฐบาลให้ 82,000 บาท ขณะที่ อบต.บัวใหญ่ ให้ต่อเนื่องทุกปี ปีละ 20,000 บาท และยังมีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดน่าน สนับสนุนเพิ่มเติมให้ 100,000 บาทด้วย

ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลบัวใหญ่ มีสมาชิก 749 คน มีเงินในกองทุนประมาณ 1.3 ล้านบาท และมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ถือเป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่ช่วยสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้คนตำบลบัวใหญ่...

สถาบันการเงินชุมชน ตำบลบัวใหญ่

หากเป็นเช้าวันจันทร์หรือวันพฤหัสบดี
อาคารสองคูหา ซึ่งเคยเป็นตลาด จะคลาคล่ำ
ไปด้วยผู้คนที่เข้ามาติดต่อทำธุรกรรมการเงิน

เราเห็นป้ายสถาบันการเงินชุมชนตำบล
บัวใหญ่ คูหาผืนคิดว่าเป็นสถาบันการเงิน
ไกลปืนเที่ยงธรรมดาๆ แต่เมื่อได้พูดคุยกับ
คุณหอมปรีชา การินไชย อดีตสาธารณสุข
อำเภอนาน้อย ผู้เป็นประธานกรรมการสถาบัน
การเงินชุมชน ตำบลบัวใหญ่ และเห็นหลักฐาน
เป็นที่ประจักษ์ ก็ต้องรีบเปลี่ยนความคิด

คุณหอมปรีชา เท้าความว่า เมื่อปลายปี
2549 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตร กับพัฒนาการอำเภอนาน้อย เข้ามา
ทาบทามให้ชุมชนที่อยู่ไกลจากที่ทำการ
ธนาคารพาณิชย์ อย่างตำบลบัวใหญ่และ
ตำบลลิ้นทะ ตั้งสถาบันการเงินชุมชนขึ้น เพื่อ
ให้ง่ายต่อการทำธุรกรรมการเงินต่างๆ หลังทำ
ประชาคมสอบถามความคิดเห็นประชาชน
ปรากฏว่ามีเพียงคนตำบลบัวใหญ่ที่อยู่
ห่างจากธนาคารประมาณ 12 กิโลเมตร
ชวนรับแนวคิดนี้

“ธ.ก.ส. สนับสนุนอุปกรณ์การทำงานให้
60,000 บาท มีคอมพิวเตอร์ มีโต๊ะ เก้าอี้
ชุดทำงาน ตู้เก็บเอกสาร แต่ว่าตอนนั้นเรา
ยังไม่มีสถานที่ทำงาน เผลอว่ามีตลาดเก่าของ
อบต.บัวใหญ่ ร้างอยู่ เราเลยไปขอใช้ แต่
ต้องหาเงินมาสร้างเอง เลยเริ่มจากการขอ
ดอกเบี้ยจากกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ
2,000 บาท ได้มา 16,000 บาท นำมาซื้อ
อิฐ ซื้อปูน ปรากฏว่าไม่พอ เลยทำผ้าป่าที่นี่อีก
2 ครั้ง สร้างจนเสร็จภายในปีเดียว” ประธาน
สถาบันการเงินชุมชนเล่าให้ฟัง

สถาบันการเงินชุมชน ตำบลบัวใหญ่
เปิดทำการครั้งแรกวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550
พร้อมกับเปิดรับสมาชิกด้วยการระดมหุ้น
หุ้นละ 100 บาท และคิดค่าธรรมเนียมคนละ
30 บาท มีผู้สนใจสมัครประมาณ 180 คน
และสามารถรวมเงินหุ้นได้ประมาณ 1 ล้านบาท
จากนั้นจึงปล่อยกู้ให้สมาชิกทันที

“ตอนนั้นทาง ธ.ก.ส. มาประชาสัมพันธ์ว่า
สถาบันการเงินชุมชนสามารถกู้เงินกับ ธ.ก.ส.
ได้ 5 เท่าของเงินทุน แต่กรรมการเราไม่สนใจ
เพราะเราถือว่าวัตถุประสงค์ใหญ่คือการออม
ถ้าเป็นหนี้เป็นสิน เราไม่อยากทำ เลยปล่อยกู้
เท่าที่มี เฉลี่ยกันไปตามความจำเป็น แต่ปัญหา
ก็ตามมา เราปล่อยกู้จนหมด พอคนจะถอนเงิน
ก็ไม่มีให้ เลยต้องมาระดมทุนใหม่ หากคนมาซื้อ
หุ้นเพิ่ม แล้วจัดระบบการใช้จ่ายเงิน โดยเราต้องมี
เงินสำรองจ่ายอย่างน้อย 40 เปอร์เซ็นต์”
ปรีชาอธิบาย

คุณหมอปริษา กรินทร์ไชย

ณ เวลานี้ สถาบันยังเปิดขายหุ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมียอดหุ้นอยู่ที่ 141,156 หุ้น เนื่องจากผู้มีสิทธิ์ทำธุรกรรมต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้นขึ้นไป โดยสมาชิกคนหนึ่งมีสิทธิ์ซื้อหุ้นได้ไม่เกิน 250,000 บาท ทุกวันนี้ สถาบันฯ มีสมาชิกทั่วตำบลราว 1,300 คน แม้จะน้อยกว่าจำนวนประชากรในตำบลซึ่งมีอยู่ประมาณ 4,000 คน แต่ถือว่าครอบคลุมทุกหลังคาเรือน

“ลูกค้าคนหนึ่งมีบัญชีหุ้นกับบัญชีเงินฝากแยกเล่มกัน โดยเงินหุ้นนี้ต้องฝากครบ 5 ปี ถึงจะถอนออกมาได้ แต่ไม่ให้ถอนทั้งหมด กรณีถ้ามีหนี้เงินกู้ยู่เราไม่ให้ถอน เพราะต้องนำเงินหุ้นมาเป็นเงินค้ำประกัน ปัจจุบันคนที่กู้เงิน เราบังคับซื้อหุ้นเพิ่มด้วย คนละ 1,200 บาท กู้แล้วหักทันที ทำให้หุ้นของเราเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ” คุณหมอปริชาว่า

บริการของสถาบันฯ มี 2 ประเภทหลัก อย่างแรกคือฝาก-ถอน ให้ดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 1.5 ต่อปี อีกบริการคือกู้ยืม แบ่งเป็น กู้สามัญกับกู้ฉุกเฉิน สำหรับการกู้สามัญ ผู้กู้ต้องถือหุ้นของสถาบันไม่ต่ำกว่า 6 เดือน โดยกู้ได้ไม่เกิน 5 เท่าของจำนวนหุ้น แต่ไม่เกิน

50,000 บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาท ต่อปี และระยะเวลากู้ไม่เกิน 1 ปี โดยทางสถาบันฯ คิดดอกเบี้ยแล้วเสร็จ ไม่มียอดต้นลดดอก

“การกู้เงินต้องมีสมาชิก 2 คน มาค้ำประกัน ไปด้วย ส่วนการกู้ฉุกเฉิน สมาชิกมักนำไปจ่ายหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร ให้กู้ได้ไม่เกิน 1 สัปดาห์ ดอกเบี้ยร้อยละ 1 แต่กู้เท่าไรก็ได้ เพราะสถาบันฯ แลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนใหญ่กับธนาคารอยู่แล้ว จึงหมดห่วงเรื่องหนี้สูญได้ระดับหนึ่ง” คุณหมอปริชาอธิบาย

คุณหมอบอกอีกว่า ที่ผ่านมามีหนี้เสียบ้าง ปีหนึ่งประมาณ 4-5 คน โดยสถาบันฯ ใช้วิธีพักชำระหนี้ให้ เก็บเฉพาะดอกเบี้ยแทน กรณีที่ไม่จ่าย ทางสถาบันฯ จำเป็นต้องไปกดดันคนค้ำประกัน เพื่อให้เขาไปช่วยจัดการลูกหนี้ อีกทั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหาร้ายแรงแบบนี้

สถาบันฯ ปิดงบดุลทุกวันที่ 31 มีนาคม โดยแบ่งผลกำไรเป็น 6 ส่วน ดังนี้ 1) ทุนสำรองร้อยละ 15 2) ทุนสาธารณะ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 3) เงินสวัสดิการต่างๆ ของสมาชิก เช่น ช่วยค่ารักษาพยาบาลรายละ 500 บาท งานศพรายละ 2,000 บาท หรือให้ยืมไป

จัดงานพิธีต่างๆ โดยไม่คิดดอกเบี้ย รวมแล้วไม่เกินร้อยละ 10 4) ค่าตอบแทนพนักงานไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 5) เงินปันผลหุ้นร้อยละ 40 6) อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ร้อยละ 5

คุณหมอปริชาว่า ในปี 2558 สมาชิกได้รับเงินปันผล หุ้นละ 5.56 บาท ทั้งนี้ ผู้ที่มีสิทธิได้รับเงินปันผลต้องฝากเงินไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และหากฝากไม่ครบ 1 ปี จะได้รับเงินตามระยะเวลาที่ฝากจริง

“ถ้าไรที่เหลือจากการจัดสรร เรานำมาต่อเติมอาคารบ้าง เอามาซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องนับเงิน เครื่องทำรายการสมุดบัญชี เพราะเมื่อก่อนเราเขียนด้วยมือหมด แต่ลูกค้าเขาสะท้อนกลับมาว่าต้องทันสมัย” ประธานกล่าว

ข้อมูลหลักทรัพย์รวมทั้งหมดของสถาบันฯ ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559 คือ

25,384,705.43 บาท โดยมีเงินสดอยู่ในมือ 365,445 บาท ฝากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรไว้ 4,987,462.04 บาท และเป็นเงินกู้ของสมาชิกอีก 20,024,300 บาท นอกนั้นหมุนเวียนอยู่ในอุปกรณ์สำนักงาน

ปัจจุบัน สถาบันเปิดทำการทุกวันจันทร์ และพฤหัสบดี เวลา 8.30-15.00 น. มีพนักงาน 4 คน ได้แก่ ประธานกรรมการสถาบัน เหมัญญิก ผู้ตรวจบัญชี และพนักงานสินเชื่อ ซึ่งทุกคนล้วนทำงานมานานจนกลายเป็นภาพแทนของสถาบันไปแล้ว

“คนมาทำงานที่นี่ต้องทำด้วยใจ และต้องซื่อสัตย์ เพราะความเชื่อถือจากสมาชิกเป็นสิ่งสำคัญมาก อย่างผมตอนแรกตั้งใจว่าจะทำแค่ช่วงแรกเท่านั้น แต่น้อยมา 10 ปีแล้วยังไปไหนไม่ได้เลย” คุณหมอปริชาทิ้งท้ายพร้อมเสียงหัวเราะ...

ธนาคารความดีตำบลบัวใหญ่

“ทำความดีสร้างความเป็นคน ยามขัดสนเราให้แลกลิงของ” นั่นคือคำขวัญของธนาคารความดีตำบลบัวใหญ่

เราสังเกตเห็นป้ายชื่อ และตู้เก็บสิ่งของในห้องประชุมตั้งแต่ก้าวเข้ามาแล้ว กระทั่งได้มารู้จักจริงๆ เมื่อ **โชติกา คำภีระ** นักวิชาการโครงการ สสส. ผู้รับผิดชอบกิจกรรม มาเล่าให้ฟัง

“ปลายปี 2556 ทีมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบต.บัวใหญ่ไปศึกษาดูงานค่ายเยาวชนที่ตำบลห้วยม อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ที่นั่นมีแหล่งเรียนรู้ธนาคารความดี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปลี่ยนความดีให้เป็นรูปธรรมจับต้องได้” โชติกาว่า

คณะผู้บริหารอยากให้กิจกรรมดังกล่าวที่ตำบลบัวใหญ่บ้าง เพราะจะได้เป็นเครื่องมืออีกหนึ่งชิ้นในการสร้างมีส่วนร่วมในพื้นที่ หลังจากประชุมปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ท้องที่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน แกนนำกลุ่มเครือข่ายต่างๆ พวกเขาเห็นด้วย จึงเริ่มโครงการในเดือนมิถุนายน 2557

กว่าโครงการจะเป็นรูปเป็นร่างต้องผ่านกระบวนการต่างๆ มากมาย เริ่มจากการ

ประชาสัมพันธ์ โดยถือโอกาสวันจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ ซึ่งทุกคนมารวมตัวกัน พร้อมทั้งให้ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละหมู่บ้านช่วยอธิบายรูปแบบกิจกรรมให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบ ส่วนรูปแบบการทำความดี แบ่งเป็นประเภทต่างๆ เช่น พัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาวัด พัฒนาโรงเรียน เป็นต้น โดยให้ผู้รับผิดชอบงานคอยเซ็นกำกับลงในสมุดคู่มือว่าชาวบ้านมาทำจริง

“ถ้าเป็นงานพัฒนาหมู่บ้านให้สมาชิก อบต. หรือผู้ใหญ่บ้านเซ็นกำกับ ส่วนงานแต่งงาน งานเลี้ยงต่างๆ ให้เจ้าภาพเซ็น ส่วนงานที่เกี่ยวกับวัด หรือลดละเลิกเหล้า บุหรี่ ให้พระสงฆ์ และในกรณีที่ปลอมลายเซ็นเราจะหักคะแนนออก เพราะถือว่าไม่มีความซื่อสัตย์” โชติกาอธิบาย

เกณฑ์การให้คะแนนแตกต่างกันไปตามประเภท หากเป็นการมีส่วนร่วมอย่างการพัฒนาหมู่บ้าน วัด โรงเรียน และเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน รวมถึงเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. อย่างเวทีประชาคม การอบรม และโครงการบ้านปลอดลูกน้ำยุงลาย ซึ่ง อสม. เข้าไปสำรวจทุกวันศุกร์ จะได้ 5 คะแนน

ขณะที่การไปปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา และการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น ปลูกป่า ทำฝายชะลอน้ำ ทำแนวกันไฟดับไฟฟ้า จะได้ 10 คะแนน ด้านผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ควบคุมระดับความดันได้ไม่เกิน 120/80 มิลลิเมตรปรอท ผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ไม่เกิน 125 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร และผู้ที่ลดรอบเวาได้อย่างน้อย 1 นิ้ว จะได้ 20 คะแนน ส่วนผู้ที่ร่วมบริจาคโลหิต หรือลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ ในช่วงเข้าพรรษา จะได้ 50 คะแนน

เมื่อได้คะแนนมาแล้ว ผู้เข้าร่วมสามารถนำคะแนนนี้ไปแลกข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งมีเกณฑ์การแลกของอยู่

"50 คะแนน แลกมาแลงขนม 60 คะแนน แลกปากกา 80 คะแนน แลกสบู่ 100 คะแนน แลกผงซักฟอกกล่องเล็ก นม หรือแปรงสีฟัน 120 คะแนน แลกน้ำยาล้างจาน 150 คะแนน แลกแก้วน้ำ ชันน้ำ ปลายกระป๋อง ยาสระผม น้ำปลา หรือน้ำมันพืช 180 คะแนน แลกซอสถั่วเหลือง 200 คะแนน แลกยาต้มหรือแป้ง 250 คะแนน แลกผงซักฟอกกล่องใหญ่ 300 คะแนน แลกน้ำมันเชื้อเพลิง 350 คะแนน แลกแปรงกระป๋องใหญ่ หรือโอวัลติน 1,000 คะแนน แลกถุงยาล้าง และ 1,500 คะแนน แลกผ้าขาวม้า

สำหรับงบประมาณที่ใช้ซื้อข้าวของรวมถึงจัดทำสมุดบันทึกความดี อบต.บัวใหญ่ แบ่งเงิน 10,000 บาท จากงบของโครงการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยอาพันธ์ที่เป็นตัวตั้ง ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อตกลงความร่วมมือของเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ สสส. เมื่อจบส่วนนี้หมด ทาง อบต.จึงเริ่ม

โครงการจัดการขยะ โดยให้ชาวบ้านนำขยะที่คัดแยกแล้วมาแลกคะแนนความดีทุกวันจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ คิดเป็น 20 คะแนนต่อ 1 กิโลกรัม และ อบต.จะนำขยะไปขายสร้างรายได้ต่อไป

"การแลกของ เรามีข้อกำหนดว่า ต้องมีคะแนนอยู่ในสมุดไม่น้อยกว่า 150 คะแนน และเมื่อแลกแล้ว ต้องมีคะแนนติดสมุดไม่น้อยกว่า 100 คะแนน และในเดือนเมษายน ผู้ใดที่ทำคะแนนได้สูงสุดในปีนั้น เราจะมอบเกียรติบัตรและของกำนัลเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งที่ผ่านมามีหลายคนไม่ยอมแลกของ เพราะต้องการเกียรติบัตร ถือเป็นความภูมิใจอย่างหนึ่ง" โชติกาอธิบาย

ปัจจุบันมีผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารความดีทั้งสิ้น 994 คน เป็นผู้สูงอายุจากทั้ง 8 หมู่บ้าน จำนวน 570 คน กลุ่มเด็กและเยาวชนโรงเรียนบ้านนาไค้ โรงเรียนบ้านอ้อย โรงเรียนบ้านทัพมาน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมกว่า 200 คน กลุ่ม อสม.ตำบลบัวใหญ่ 94 คน ผู้นำท้องถิ่นและท้องถิ่น 30 คน และประชากรในวัยทำงานอีก 100 คน

"แต่กลุ่มผู้นำ เราไม่ให้แลกของ เพราะต้องเป็นแบบอย่าง" โชติกาว่า

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมต่อยอดที่น่าสนใจอีกมากมาย เช่น กิจกรรมส่งเสริมความดี 8,888 ความดี ถวายเป็นพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ 88 พรรษา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2558 ซึ่งได้ยอดเกินเป้าถึง 50,000 ความดี

"เสมือนปลูกความดีไว้ในหัวใจพวกเรา" โชติกาทิ้งท้าย...

เกษตรกรรมยั่งยืน

Sustainable agriculture

ที่นี่เด่นเรื่องเกษตรผสมผสาน ด้วยการจะอยู่รอดได้ในพื้นที่แบบนี้ ต้องตั้งต้นจากครัวเรือนก่อน แล้วค้นหาจุดเด่นจุดเสริม เราได้รับโอกาสไปเยี่ยมชมสวนเกษตรผสมผสาน 3 แห่ง ซึ่งมีเรื่องราวแตกต่างกันออกไปในรายละเอียด...

เกษตรผสมผสานห้วยซ่าง

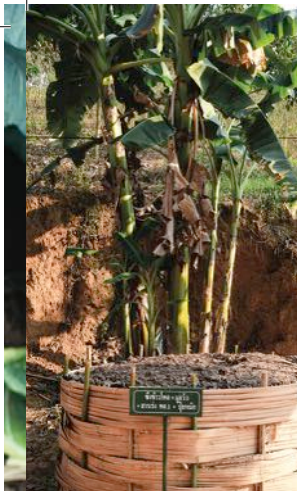
แม้ลักษณะภูมิประเทศของบ้านใหญ่ เป็นเขาสูง แต่พื้นที่การเกษตรกว่า 40 ไร่ ของ สองสามีภรรยา **นเรศ ศรีนะ** และ **ผ่องนภา ศรีนะ** แห่งหมู่ที่ 8 กลับอุดมไปด้วยพืชผัก ผลไม้นานาชนิด โดยเฉพาะผักสวนครัว ซึ่ง ทั้งสองการันตีว่าปราศจากสารพิษ

เนื่องจากพื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ดอย ไม่มี ระบบชลประทาน จึงต้องทำการเกษตรในฤดู โดยแต่ก่อนทั้งสองปลูกพืชเชิงเดี่ยว ปีหนึ่งมี รายได้ครั้งหนึ่ง เป็นค่าใช้จ่ายในบ้าน หมดฤดู ไม่มีรายได้ แต่ยังคงกินต้องใช้ และนเรศ ยอมรับว่า เขาเคยใช้สารเคมีทุกชนิดที่โฆษณา

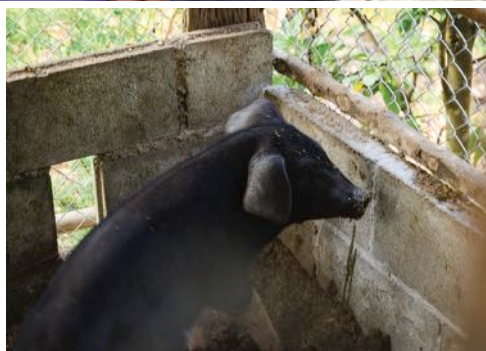
“แต่เดิมเราปลูกข้าวโพดเกือบทั้งหมด แล้วก็มีส่วนมะขาม 3 ไร่ ส่วนมะม่วงอีก 2 ไร่ จนเมื่อปี 2547 เราเริ่มปลูกยางพารา โดยแบ่ง ที่ปลูกข้าวโพดออกมา 10 ไร่ ส่วนมะม่วงล้ม มาปลูกข้าวโพดแทน ในช่วงปี 2555 ที่เปิด กริตยางพารา เราเริ่มต้นทำเกษตรผสมผสาน โดยหันมาปลูกผักสวนครัวด้วย ตอนนั้นเรากัน

พื้นที่มาหนึ่งไร่ ลงชะอม พริก มะเขือ กับ ผลไม้บางชนิดที่เราอยากกิน ปลูกแซมๆ กันไป เราไม่ได้คิดถึงรายได้เลย คิดอย่างเดียวว่า ต่อไปไม่ซื้ออาหาร ปลูกต้นหนึ่งกินได้ทั้งปี ส่วนเรื่องสารเคมีเราลดมาเรื่อยๆ อย่าง ยางพารานี้ พอครบ 5 ปี เราเลิกใช้หมด พอหญ้าขึ้น เราใช้วิธีตัดแทน เพราะฉะนั้น 2-3 ปี สารเคมีก็จางไปแล้ว” นเรศเล่าให้ฟัง

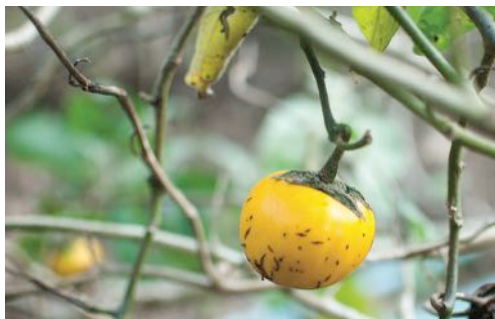
นอกจากนี้ ทั้งสองยังแสวงหาความรู้จาก สื่อโทรทัศน์ หนังสือ รวมทั้งหน่วยราชการ เช่น เกษตรอำเภอ พัฒนาที่ดินจังหวัดน่าน ซึ่งช่วย สอนเรื่องการดูแลหน้าดิน การผลิตปุ๋ยหมัก จากเศษหญ้า ใบไม้แห้ง มูลสัตว์ และกลบ รวมถึงการทำน้ำหมักชีวภาพโดยนำมะละกอ ฟักทอง และกล้วยสุก มาผสมกับสารเร่งซูเปอร์ พด.๒ เพื่อใช้ฉีดพ่นตามใบและผล ส่วนเรื่อง ชลประทาน พวกเขาใช้วิธีขุดบ่อกักเก็บน้ำฝน บนที่สูง แล้วส่งไปตามท่อด้วยระบบน้ำหยด ทำให้ประหยัดน้ำได้มาก

นเรศ และ ฟองนภา ศรีณะ

นเรศ และ ฟองนภา ศรีณะ 159

จากผักสวนครัวหนึ่งไร่ วันนี้สองสามี ภรรยาขยายพื้นที่การเกษตรเพิ่มเป็น 3 ไร่ และ นำพืชผักอีกหลายชนิดมาปลูกอย่างต่อเนื่อง เช่น ผักหวานป่า ดอกแค หน่อไม้ นอกจากนี้ ยังปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา โดยนำผลผลิต ที่เหลือจากการบริโภคไปขาย และแจกจ่าย ให้คนรู้จัก

“ผักเรามีคุณภาพ ปลอดภัยเคมีแน่นอน อย่างกะหล่ำปลี หัวหนึ่ง 5-10 บาท ขายไม่แพง พอได้อยู่ได้เท่านั้น” ผ่องนภาพุดชื่นบ้าง

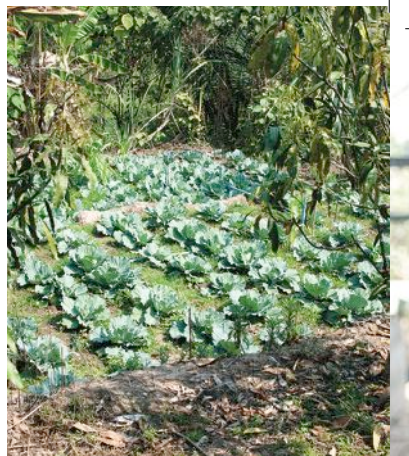
นเรศ เส้าเพิ่มเติมอีกว่า สำนักงาน พัฒนาที่ดินจังหวัดน่านเข้ามาสนับสนุนให้

ทั้งสองพัฒนาที่ทำกินของตัวเองเป็นศูนย์ เรียนรู้การเกษตรผสมผสาน เพื่อให้เกษตรกร หรือผู้สนใจจากพื้นที่ต่างๆ มาศึกษาดูงาน พวกเขาจึงตั้งใจจะขยายพื้นที่ปลูกพืชเพิ่มเติม และยังมีแผนลดพื้นที่ปลูกข้าวโพดลง 2 ไร่ เพื่อปลูกไผ่ เพราะเป็นพืชเศรษฐกิจตัวใหม่ อีกทั้งช่วยลดปัญหาภูเขาหัวโล้นด้วย

“เราใช้ความสนุกทางใจเป็นตัวชีวิต ทำแล้วเพลิน ทำแล้วดี ทำแล้วมีประโยชน์ เราก็อยาก จะทำต่อไปเรื่อยๆ อีกอย่างเราแก่ตัวแล้ว เจอ สารเคมีเยอะๆ ไม่ไหว สู้ใช้เวลาปลูกพืช สวนครัวดีกว่า” นเรศทั้งท้ายพร้อมรอยยิ้ม...

เกษตรกรผลผลิตบ้านสันพะยอม

เราผ่านบ้านหลังนี้หลายรอบจนจำได้ เพราะในยามบ่ายไล่ไปจนถึงเย็น แม่บ้าน ของบ้านหลังนี้จะย่างไส้กรอกกวนเส้นขาย และ เราได้ลิ้มลองกันไปเมื่อวันก่อน แต่วันนี้เราก็คือ วิสาสะเข้ามานั่งในตัวบ้าน เพื่อรอพบกับ พ่อบ้านหลังนี้

ไม่นานนักเราได้พบกับเจ้าของบ้าน ทั้งสองคน และได้รับการแนะนำให้รู้จักกับ **ยงยุทธี ต๊ะดีบ** เกษตรกรวัย 67 ปี แห่งบ้าน สันพะยอม หมู่ที่ 7 แต่ยังไม่ทันที่จะได้พูดคุย กับผู้เป็นภรรยา ที่ปลีกตัวไปอยู่หลังบ้านแล้ว เราคิดว่าเธอคงไปเตรียมไส้กรอกขาย

ยงยุทธีเป็นชายอารมณ์ดี เราได้ทันทึ ด้วยรอยยิ้มที่ผลิตรายบนใบหน้า

“ลุงยงยุทธีแกทำเรื่องไก่พื้นเมือง มีระบบ เลี้ยงที่ไม่เหมือนใคร” ผู้นำทางเราว่าเช่นนั้น

ยงยุทธี ต๊ะต๊ပ်

ก่อนเลี้ยงไก่ ลุงยงยุทธี ปลูกพืชผสมผสาน บนที่ดินผืนเล็กขนาดไม่ถึงหนึ่งไร่ มีมะม่วง ลำไย ทูเรียน ลิ้นจี่ อย่างละนิดอย่างละหน่อย เขาตั้งใจปลูกไว้กินเอง กระทั่งต่อมาได้แบ่ง พื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับเลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วย

แม้เป็นมือใหม่เรื่องการเลี้ยงสัตว์ แต่ ลุงยงยุทธีใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ อย่างในปี 2553 ทางศูนย์สัตว์จังหวัดน่านเข้ามาสำรวจ พื้นที่เลี้ยงไก่ของเขา และพบว่าทำได้ดี เป็น สัตว์เป็นส่วนดี จึงถือโอกาสชักชวนไปอบรม เพิ่มเติม เรื่องการป้องกันโรคใช้หวัดนก โดย สอนทำวัคซีน เพื่อให้กลับมาช่วยเพื่อนบ้านที่ เลี้ยงไก่เหมือนกัน

“ตอนกลับมา เราไปช่วยหยอดวัคซีนให้ไก่ ของชาวบ้าน โดยไปรับวัคซีนที่ปศุสัตว์จังหวัด” ยงยุทธีว่า

หลังจากทำได้ประมาณ 2 ปี เขาตัดสินใจ เลิกใช้วัคซีนแบบเดิม เพราะจัดการลำบาก ต้องแช่เย็นไว้ตลอดเวลา จึงเปลี่ยนไปขอยาฆ่าเชื้อ มา พ่นยาทุก 3 เดือน ปรากฏว่า ได้ผลลัพธ์ นำพาใจกว้างมาก ไก่ในพื้นที่แทบไม่มีโรค ระบาดอีกเลย

ปัจจุบันลุงยงยุทธีเลี้ยงไก่พื้นเมืองประมาณ

ร้อยกว่าตัว หากเป็นช่วงที่ลูกค้าต้องการสูง อย่างช่วงปีใหม่ จะเตรียมไก่ไว้ 400-500 ตัว

“ไก่อันนี้เราขายเป็นรุ่นๆ ส่วนใหญ่อายุ 2-3 สัปดาห์ น้ำหนักได้ประมาณ 1-1.5 กิโลกรัม ก็ มีคนในหมู่บ้านมาซื้อแล้ว โดยขายกิโลกรัมละ 100 บาท ยิ่งเวลามีพิธีเลี้ยงผี หรือบายศรี สู่ขวัญจะขายดีเป็นพิเศษ เพราะเขารู้ว่าไก่ที่นี้ สะอาดกว่าที่อื่น” ลุงยงยุทธีเล่า

สำหรับเคล็ดลับการเลี้ยงไก่ ลุงยงยุทธี เปิดเผยว่า ควรเลี้ยงในพื้นที่ที่รื้อรอบขอบชิด เพื่อให้ควบคุมง่าย เมื่อแม่ไก่ออกไข่ให้วางใบ ตะไคร้หอมไว้ได้รัง เพื่อป้องกันไรไก่ ลูกไก่ที่ เพิ่งออกจากไข่ มักไม่ค่อยแข็งแรง ต้องให้กิน ยาถ่าย เพื่อฆ่าเชื้อ

“ผมทำยาถ่ายเอง โดยนำหมา 1 ขีด ผสมกับกะปิ 2 ขีด จากนั้นปั่นเป็นลูกกลอน ตากให้แห้ง เวลาใช้ให้นายถ่าย 3 เม็ดละลาย น้ำให้ไก่กิน และเมื่อลูกไก่อายุ 1 สัปดาห์ ให้ แยกออกจากแม่ เพื่อไม่ให้แม่กับลูกผสมกัน” ลุงยงยุทธีอธิบายการปรงยาสูตรเฉพาะ

นอกจากนี้ ยังมีเคล็ดลับด้วยว่า ถ้าสังเกต ว่าไก่มีอาการเครียด จิกกันเอง เขาจะใช้ น้ำตาลทรายขาวละลายน้ำให้ไก่กิน

การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพทำให้ฟาร์มไก่แห่งนี้ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ระดับจังหวัด จากการประกวดส่งเสริมการปรับระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองดีเด่นปีงบประมาณ 2553 จากกรมปศุสัตว์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นอกจากการขายไก่ซึ่งเป็นรายได้หลักแล้ว ลุงยงยุทธยังนำไข่ไก่ไปใช้เป็นปุ๋ยสำหรับพืชผักสวนครัวต่างๆ และสานส้อมไก่ขายด้วย โดยวันหนึ่งทำได้ประมาณ 2 หลัง หลังละ

100 บาท

ลุงยงยุทธพูดจบ แก่เชิญเราเดินลงเนินเขาไปยังดินเขา ซึ่งเป็นที่ตั้งของสวนเกษตรผสมผสาน และฟาร์มไก่ เราเห็นที่ดินขนาดเล็กจัดการแบบเรียบง่าย เน้นความพอดีพอกินเป็นหลัก แก่เชื้อเชิญให้เราเข้าไปในฟาร์มไก่ ซึ่งการันตีว่าปลอดเชื้อโรคแน่นอน

เราเดินเข้าไปตามคำเชื้อเชิญ และสังเกตในทันทีว่า เราไม่ได้กลิ่นมูลไก่เลย แก่ว่าเป็นเพราะยาฆ่าเชื้อ รอยยิ้มผลิปรายดังเดิม...

ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านหนองเต่า

เราว่าที่ดินจำนวน 13 ไร่ 70 ตารางวา
นั้นกว้างมาก แต่ เพ็ชร รินทะ อดีตผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 6 ก็ทำกินบนที่ดินนี้โดยลำพัง

ที่นี่เป็นสวนเกษตรผสมผสาน และเป็น
ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านหนองเต่า
โดยภายในศูนย์ฯ แห่งนี้ล้วนทำกิจกรรมที่
ปลอดภัยและมี 100 เปอร์เซ็นต์

ลุงเพชรย้อนอดีตให้ฟังว่า เขาทำสวนมะขาม และไร่ข้าวโพดมานานหลายปี เมื่อก่อนใช้สารเคมีเต็มที จนร่างกายเกิดอาการแพ้ ตุ่มขึ้นเต็มตัว 2 ครั้ง แต่ก็ยังไม่เลิกใช้ จนเมื่อปี 2553 ลุงเพชรซึ่งเป็นกรรมการกลางของสหกรณ์การเกษตรเวียงสา ได้ไปอบรมที่ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านสามอาชีพของสำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน เป็นเวลา 5 วัน 4 คืน

หลักสูตรที่ลุงเพชรเข้าร่วมมีหลายบทเรียน ตั้งแต่การพัฒนาเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดหลักของเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรแบบผสมผสาน การปรับปรุงดิน การปลูกผักในถุง การทำจุลินทรีย์เพื่อใช้ในนาข้าว การเผาถ่านด้วยถัง 200 ลิตร การเผาถ่านแบบโบราณ การเผาถ่าน ขยะวิทยา การผลิตปุ๋ยสะออด การสกัดสารไล่แมลงจากพืชสมุนไพร การทำน้ำยาอเนกประสงค์ การถนอมและแปรรูปอาหาร การทำน้ำส้มควันไม้ ไปจนถึงการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน

หลังผ่านการอบรม เขากลับมาทดลองทำที่สวนของตัวเอง เริ่มจากกันพื้นที่ส่วนหนึ่งเพื่อปลูกข้าวไร่ผสมผสาน ปลูกปาล์มน้ำมัน และ

เลี้ยงปลา จากนั้นขยายมาปลูกมะขามหวาน ลำไย กัลยาล์ย กล้วย เลี้ยงหมู ไก่ และวัว ทั้งยังทำน้ำส้มควันไม้ โดยคนในละแวกรู้จักเป็นอย่างดี และแวะมาซื้อผลผลิตถึงที่บ้าน สร้างรายได้ 3,000-10,000 บาทต่อเดือนเลยทีเดียว

“เมื่อก่อนผมถือคติปลูกอันไหนไม่มีกำไรเอาออกหมด เปลี่ยนไปเรื่อยๆ แต่พอมาทำเกษตรแบบผสมผสาน ชีวิตมีความมั่นคง เมื่อก่อนไม่มีอะไร แต่เดี๋ยวนี้มีรถไถสองคัน”

ชายอาวุโสกล่าวพลางหัวเราะอย่างอารมณ์ดี นอกจากนี้ สำนักงานเกษตรจังหวัดน่านยังชักชวนให้ลุงเพชรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเปิดพื้นที่เพาะปลูกเป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรผสมผสาน ปรากฏว่าเปิดแล้วมีผู้เข้ามาขอความรู้อย่างต่อเนื่อง เดือนละ 3-4 คน โดยเพชรยินดีถ่ายทอดความรู้อย่างเต็มที่

แม้อายุก้าวเข้าสู่เลข 7 แล้ว แต่ลุงเพชรไม่เคยหยุดพัฒนาตนเอง ยืนยันได้จากการเข้าร่วมอบรมต่างๆ อย่างปี 2555 ไปร่วมโครงการเพิ่มประสิทธิภาพส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อความมั่นคง ทั้งยังไปดูงานนอกพื้นที่แล้วนำความรู้กลับมาปรับใช้ในส่วนของตน เพื่อเป็นต้นแบบให้คนทั้งในและนอกพื้นที่ต่อไป...

การศึกษา 'วิชาชีวิต'

Live & Learn

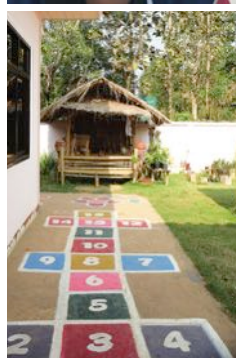
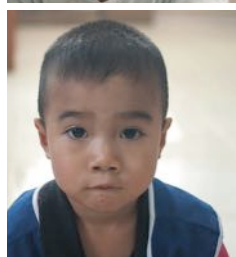
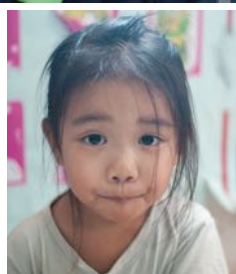

A photograph of a woman with glasses and a striped shirt sitting at a desk, looking at a book. A child's hand is visible on the desk, also looking at a book. The desk is cluttered with papers and books. In the background, a white car is parked outside. The scene is set in a classroom or library.

เราเดินทางไปที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ตำบลบัวใหญ่ โรงเรียนบ้านทัพม่าน และวัด
บ้านนาแห้ว เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเด็กๆ
และเยาวชนที่นี่ พวกเขามีกิจกรรมการเรียนรู้
ที่หลากหลาย แตกต่างตามช่วงวัย เป็น
การเรียนรู้ที่ผสมผสานเรื่องราวของชีวิต และ
รากเหง้าที่มาของพวกเขาเอง...

มณีนววรรณ พรหมภักดิ์

เรามาลงถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบัวใหญ่ ในตอนเช้า ตัวอาคารตั้งอยู่ถัดจากสำนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ ทันเวลา ที่เด็กน้อยกำลังเข้าแถวเคารพธงชาติ เสียง เจื้อยแจ้วฟังได้ศัพท์อยู่ แต่กระจัดกระจาย ไม่เป็นจังหวะชวนให้ใครหวั่นในความไร้เดียงสา แต่อย่างน้อยเราก็สัมผัสได้ถึงความตั้งใจของ พวกเขา

กนกมน อุดสอน ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อบต.บัวใหญ่ แท้ความ ว่า แต่เดิมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกระจายอยู่ใน พื้นที่ 3 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1 บ้านอ้อย หมู่ที่ 3 บ้านนาแหน และหมู่ที่ 4 บ้านทัพพาน แต่ด้วย ข้อจำกัดด้านสถานที่ บุคลากร และงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ดังนั้นในปี 2557 ผู้บริหารกับ ผู้นำชุมชนระดมความคิดเห็นจนได้ข้อสรุปว่า ควรรวมศูนย์ทั้งสามแห่งไว้ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อประโยชน์ของเด็ก จึงย้ายศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก มาอยู่บริเวณเดียวกับ อบต.บัวใหญ่ และเปิดดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมกราคม 2558

ตัวอาคารได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 2.4 ล้านบาท โดยแบ่งพื้นที่ตามช่วงอายุ ของเด็ก

“เราเรียกช่วงวัยเตาะแตะ คืออายุ 2 ขวบ ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 3 ขวบ แบ่งเป็น 2 ห้อง ช่วงวัย 3 แต่ไม่เกิน 4 ขวบ อีก 2 ห้อง และ ช่วงวัย 4 ขวบ 1 ห้อง โดยแต่ละปี เรามีเด็ก เฉลี่ย 80-100 คน มีครูรับผิดชอบอยู่ 6 คน เป็นข้าราชการ 3 คน ลูกจ้างตามภารกิจ 1 คน และจ้างเหมาบริการอีก 1 คน” กนกมนอธิบาย

การจัดการศูนย์แห่งนี้ เน้นการมีส่วนร่วม เป็นหลัก โดยดึงภาคส่วนต่างๆ ทั้งผู้นำชุมชน โรงเรียน วัด ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ เข้ามาเป็นคณะกรรมการ บริหารศูนย์ โดยการตัดสินใจทุกอย่าง จะเน้น ประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ

“เรื่องการเดินทางเป็นประเด็นทันทีที่เกิด การยุบรวมศูนย์ เนื่องจากหลายหมู่บ้านอยู่ ห่างไกลจากศูนย์มาก และพ่อแม่บางคนต้อง ไปทำงานแต่เช้า คณะกรรมการจึงแก้ปัญหา ด้วยการจัดรถรับส่งนักเรียนทั้งตอนเช้าและ เย็น เราจ้างเหมารถคันหนึ่ง แบ่งวิ่งสองรอบ โดยผู้ปกครองต้องมาส่งตามจุดที่ได้นัดหมาย ไว้ โดยช่วงเช้ารับตั้งแต่ 7 โมงครึ่ง รอบแรก เริ่มจากหมู่ที่ 8 ถัดมาหมู่ที่ 1 ส่วนรอบที่ 2 รับเด็กจากหมู่ที่ 7 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 4 ส่วนหมู่ที่ 2 ผู้ปกครองพามาส่งเอง ส่วนขากลับ เวลาบ่าย 3 โมง เราเริ่มส่งหมู่ที่ 4 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 ก่อน และ อีกรอบคือหมู่ที่ 1 กับหมู่ที่ 8” กนกมนอธิบาย

ด้าน **มณีนวรัตน์ พรมภิละ** ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บัวใหญ่ เสริมว่า แต่เดิมการเรียนการสอนใช้หลักสูตรของกรมพัฒนาชุมชน แต่หลังจากถ่ายโอนมาเมื่อปี 2545 จึงเปลี่ยนมาใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ตามคำสั่งของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งการเรียนประกอบด้วย 4 สารการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก 2) เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก 3) ธรรมชาติรอบตัว และ 4) สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งจะผสมเข้ากับ 6 ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ ซึ่งแบ่งเป็น กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เกมการศึกษา กิจกรรมเสรี และกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้อัดแน่นเรื่อง

การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประกอบ การเรียนการสอนด้วย โดยเชิญปราชญ์ชาวบ้าน มาสาธิตการทำกระเป๋ายาม การสานไม้ไผ่ และ ครูเองได้จำลองอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เด็ก รู้จักเรื่องราวในชุมชน

“เด็กทำไม่ได้หรอก แต่อย่างน้อยเขาจะได้ พัฒนากล้ามเนื้อมือ” มณีนวรัตน์ว่า

นอกจากนี้ ทางครูยังบูรณาการกิจกรรม ร่วมกับ อบต.บัวใหญ่ โดยนำธนาคารความดี มาจัดตั้งในศูนย์ เพื่อฝึกนิสัยที่ดีให้เด็ก เช่น ครูประจำชั้นจะให้ผู้ปกครองนำกระปุกออมสิน

มาตั้งไว้ที่ห้อง แล้วให้เด็กหยอดเงินใส่กระปุก ทุกวัน เมื่อเต็มจึงให้ผู้ปกครองพาเด็กไป เปิดบัญชีที่สถาบันการเงินชุมชน

เรื่องสุขภาพอนามัยก็สำคัญเช่นเดียวกับการจัดการศึกษา โดยมณีนวรัตน์เล่าว่า แต่ละปี จะมีแพทย์จากโรงพยาบาลน่าน้อย และ เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบัวใหญ่มาตรวจสุขภาพฟัน หากพบว่า มีปัญหา จะออกใบนัดให้ไปรักษาที่โรงพยาบาล

ที่สำคัญ ทางศูนย์ยังจัดอบรมความรู้เรื่อง สุขภาพ โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรมการโรคแก่ ผู้ปกครอง เพราะที่นี้ไม่อนุญาตให้เด็กอายุ 3 ขวบขึ้นไป นำขนมและขนมกรุบกรอบ ติดตัวมา หากฝ่าฝืน ครูผู้ดูแลจะเก็บขึ้น และ เชิญผู้ปกครองมาพบ เพื่ออธิบายชี้ว่า สิ่งเหล่านี้มีโทษต่อสุขภาพของบุตรหลาน อย่างไร ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่เข้าใจและ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต.บัวใหญ่ เปิดทำการตลอดทั้งปี ยกเว้นเดือนเมษายน เนื่องจากต้องการให้ครูมีเวลาจัดการเรื่อง เอกสารต่างๆ และเป็นช่วงที่เด็กได้ปิดภาคเรียน ผู้ปกครองจึงอยากให้เด็กๆ ได้อยู่ที่บ้าน

เราหมดคำถามแล้ว ทางครูมณีนวรัตน์ ขวนเราออกไปดูเด็กๆ ทำกิจกรรมกลางแจ้ง และบันทึกความน่ารักของพวกเขาไว้...

เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านทัพม่าน

ณัฐศิษฐ์ สารเถื่อนแก้ว

พื้นที่ตั้งโรงเรียนบ้านทัพม่านอยู่ค่อนข้างไกลจากศูนย์กลางตำบล อยู่ติดกับภูเขา ที่นี่ครัวเรือนไม่มาก โรงเรียนบ้านทัพม่านจึงมีเด็กเข้าเรียนไม่ครบชั้น โดยกิจกรรมหนึ่งที่โรงเรียนบ้านทัพม่านภาคภูมิใจ คือการผสมผสานแนวคิดจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ร่วมกับกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรได้อย่างลงตัว

ณัฐศิษฐ์ สารเถื่อนแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทัพม่าน เล่าว่า โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการต่อยอดความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งเนื้อหาวิชามีกิจกรรมอย่างการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และคอมพิวเตอร์ แต่มีเรียนเพียงสัปดาห์ละ 1 คาบ แต่ด้วยตั้งใจปลูกฝังให้เด็กได้เรียนรู้จากบริบทที่เป็นความจริงแห่งชีวิต จึงเพิ่มเวลาทำกิจกรรมในทุกวัน หลัง 14.30 น.

แต่ละชั้นเรียนจะมีกิจกรรมแตกต่างกันไป โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของช่วงวัยเป็นหลัก อย่างเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดูแลแปลงปลูกกะหล่ำปลี ส่วนเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดูแลแปลงผักบุ้ง ผักกาดขาว และบ่อปลาที่เลี้ยงปลาอีตักและปลานิล ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดูแลหมูหลุม ซึ่งมีอยู่ 4-5 ตัวต่อ 1 ภาคการศึกษา โดยโรงเรียนจัดซื้อมา และก่อนปิดเทอมจะชำแหละขายให้โครงการอาหารกลางวัน เพื่อนำกำไรที่ได้ไปเป็นทุนสำหรับกิจกรรมการศึกษาต่างๆ รวมทั้งเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ต้องการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

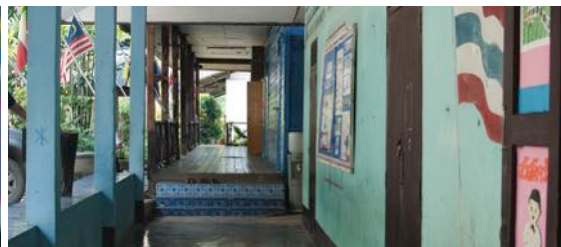
เอกพงษ์ชัย วุฒิ ครูกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ช่วยเสริมว่า กิจกรรมเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกความรับผิดชอบของเด็ก ทั้งยังเป็นโอกาสในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ เพราะหลายคนนำกิจกรรมเหล่านี้กลับไปทำที่บ้าน อย่างวิธีการขุดหลุมหรือทำรั้วให้หมูกินปลวกให้เหมาะกับฤดูกาล การทำปุ๋ย และการบัญชีรายรับ-รายจ่าย

“เราพยายามทำให้กิจกรรมของเราเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต อย่างการปลวก นอกจากได้ความรู้แล้ว ถ้ามีมากๆ เราให้เด็กนำไปขาย ถือเป็นรายได้ให้เขา โดยเงินครึ่งหนึ่ง เราให้เด็กส่วนที่เหลือฝากที่สหกรณ์ออมทรัพย์ พอหมดเทอมค่อยมาถอน” เอกพงษ์ชัยกล่าว

เมื่อทำเกษตรก็ต้องมีน้ำ โชคดีที่โรงเรียนบ้านทัพม่านอยู่ติดกับเหมืองฝาย และทางโรงเรียนมีระหัดวิดน้ำติดตั้ง เพื่อให้เด็กได้นำน้ำมาทำกิจกรรมการเกษตรได้สะดวก

ผู้อำนวยการโรงเรียนขยายความอีกว่า เมื่อก่อนหมู่บ้านนี้ไม่มีประปาใช้ การรดน้ำผักและให้อาหารสัตว์ค่อนข้างลำบาก เพราะนักเรียนต้องเดินไปตักน้ำเหมืองที่มาจากฝายราษฎร์ดำริห์ ซึ่งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทในเวลานั้นสร้างขึ้นตั้งแต่ปี 2520 ต่อมาทางโรงเรียนติดตั้งระหัดวิดน้ำเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียน แต่โครงสร้างของระหัดตัวแรกเป็นไม้ทั้งหมด และผุพังไปตามกาล กระทั่งในปี 2550 อบต.บัวใหญ่ให้งบประมาณ 50,000 บาท สำหรับทำกิจกรรมทางการเกษตร โรงเรียนจึงกันงบส่วนหนึ่งสำหรับซ่อมบำรุงระหัด โดยเปลี่ยนโครงสร้างจากไม้เป็นเหล็กแทน

ระหวัดวิดน้ำมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ส่วนแรกคือโครงสร้างที่เป็นซี่ล้อและกงล้อ เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 6-8 เมตร ส่วนที่สองเป็นแผ่นไม้ขนาด 30X50 เซนติเมตร ติดอยู่ที่ปลายซี่ล้อแต่ละซี่ เพื่อให้รับน้ำ ซึ่งแรงน้ำจะผลักแผ่นไม้ ทำให้ระหวัดหมุน และส่วนที่สามคือกระบอกตักน้ำทำด้วยไม้ไผ่ ซึ่งติดอยู่ที่ปลายวงล้อ ทำหน้าที่ตักน้ำและปล่อยสู่ราง ซึ่งจะนำไปยังบ่อพักน้ำซีเมนต์ ที่มีอยู่

ราว 10 จุดรอบโรงเรียน และบางจุดมีการต่อท่อไปยังแปลงผักด้วย

“กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนนี้ไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะนักเรียนเท่านั้น แต่เรายังตั้งใจสร้างการมีส่วนร่วมให้แก่คนในชุมชนอย่างหลายๆ กิจกรรมเราพยายามดึงผู้ปกครองเข้ามาร่วม เพราะเราถือว่าความสำเร็จที่แท้จริงต้องเกิดขึ้นจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน” ผู้อำนวยการกล่าวทิ้งท้าย...

กลุ่มเยาวชนสืบสานศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมล้านนา

บ้านนาแห้ว หมู่ที่ 3 เป็นชุมชนใหญ่ ผู้คนอาศัยหนาแน่น **อดิศักดิ์ จันทา** ซึ่งทำงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลก็เป็นคนบ้านนี้ และยังเป็นแกนนำเยาวชนสืบสานศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมล้านนาด้วย

พื้นที่ที่มาถึง เขาเกณท์เด็กๆ ในละแวกนี้มาตีกลองสะบัดชัยให้เราชม นอกจากกลุ่มเสียงของกลองที่ใหญ่ และดังกังวานแล้ว ผู้ตีก็ต้องออกท่าทางต่างๆ ที่แสดงความฮึกเหิมไปตามจังหวะด้วย จากกลองที่เคยใช้ปลุกใจทหารหาญ วันนีกลายมาเป็นการละเล่นในการพิธี

เป็นเวลาเกือบสิบปีแล้ว ที่วัดแห่งนี้เป็นศูนย์กลางของเยาวชนในหมู่ที่ 3 บ้านนาแห้ว และหมู่บ้านใกล้เคียง ในการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

อดิศักดิ์ เล่าว่า กลุ่มเยาวชนสืบสานศิลปะก่อตั้งขึ้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2550 ด้วยเห็นว่าเยาวชนจำนวนไม่น้อยใช้เวลาว่างไปกับการจับกลุ่มซุ่มมอเตอร์ไซด์ สร้างความรำคาญแก่ชาวบ้าน เขาจึงปรึกษากับ **พระสมุห์วรยุทธ์ ปัญญาคุณโท** เจ้าอาวาสวัดบ้านนาแห้ว เพื่อหากิจกรรมที่สร้างสรรค์

“เราเริ่มต้นด้วยการให้เด็กวัด 5 คนชักชวนเพื่อนมาทำกิจกรรมที่วัด แต่ผู้ปกครองต้องเซ็นยินยอมในใบอนุญาต โดยเปิดโอกาส

ให้เด็กทั้งตำบลเข้าร่วมได้ แต่ที่มาหลักๆ อยู่ในหมู่ที่ 3 ตอนนั้นมากันประมาณ 10 คนรวมตัวกันจัดตั้งเป็นคณะกรรมการ โดยมีท่านเจ้าอาวาสเป็นที่ปรึกษา” อดิศักดิ์เล่าความ

เมื่อรวมกลุ่มแล้ว เริ่มมีการหาทุนเพื่อทำกิจกรรม อดิศักดิ์ทำเรื่องของงบประมาณจากโครงการเยาวชนพันทาง ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของ 14 องค์กร ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนตามกฎหมายภาคต่างๆ ทั่วประเทศ

“ตอนนั้นได้งบมา 8,000 บาท เราเอา 5,000 บาท ไปซื้อกลองสะบัดชัย 1 ชุด กับดาบ 2 คู่ ส่วนที่เหลือซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ปากกา สมุด ดินสอ โดยตอนที่ได้กลองมาเรายังตีกันไม่เป็น ต้องไปหาครูมาสอน ได้ **อาจารย์กิตติศักดิ์ กิตติพิบูลศักดิ์** จากโรงเรียนบ้านนาไค้มาช่วย โดยใน 10 คนนี้ สุดท้ายตีเป็น 1 คน ส่วนที่เหลือไปตีฆ้อง ตีฉาบ เครื่องประกอบวงอื่นๆ ส่วนตัวผมเรียนการฟ้อนดาบ ฟ้อนเจิง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านกับผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เมื่อพวกเราเริ่มเป็นก็สอนให้กับรุ่นน้องต่อ” อดิศักดิ์อธิบาย

นอกจากการตีกลองสะบัดชัย และฟ้อนดาบ ฟ้อนเจิงแล้ว ยังมีสอนภาษาล้านนา การตัดชุดตัดโคม และสอนดนตรีพื้นบ้าน เนื่องจากเจ้าอาวาสมีความรู้ และถ่ายทอดได้ โดย

เปิดสอนทุกเย็นวันศุกร์กับวันเสาร์ เพื่อไม่ให้ กระทั่งการเรียนปกติ ส่วนช่วงปิดเทอมมีเรียน ตอนกลางวันด้วย เด็กแต่ละคนเลือกเรียนได้ตามความสนใจ

“ถ้าเด็ก ๆ อยากเรียนก็เรียนได้ ไม่ได้มี ปฏิทินตายตัว เรามุ่งไปที่ความสนใจเป็นหลัก ศิลปะเหล่านี้ไม่มีระยะเวลาตายตัว ขึ้นอยู่กับ ศักยภาพของแต่ละคนว่าเรียนรู้ได้เร็วแค่ไหน” อติศักดิ์กล่าว

วิชาภาษาล้านนามีรูปแบบการเรียน การสอนแตกต่างจากกิจกรรมอื่น เพราะ เป็นการเรียนในห้องเรียน โดยคอร์สหนึ่งเรียน ทั้งหมด 24 คาบ เริ่มปูพื้นฐานตั้งแต่อักขระ พยัญชนะ การผสมคำ การสร้างรูปประโยค และมีการทดสอบความรู้หลังเรียนจบแต่ละ คาบ ทั้งยังมีทุนการศึกษาให้เด็กที่ตั้งใจเรียน และผลการเรียนดี

ด้านเจ้าอาวาสวัดบ้านนาแหวน อธิบายถึง เหตุผลของการเปิดสอนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ว่า ต้องการให้เด็ก ๆ สืบสานมรดกและ ภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษสร้างขึ้น อย่างภาษาล้านนา ทุกวันนี้มีคนรู้ค่อนข้างน้อย เนื่องจาก ส่วนใหญ่เขียนอยู่ตามใบลาน อีกตัวอย่างหนึ่ง คือการประดิษฐ์ตุง ซึ่งแบ่งเป็นตุงสำหรับ งานมงคล อย่างตุงชัย ซึ่งใช้ในช่วงที่มีงาน ทอดผ้าป่าหรือทอดกฐิน เพื่อบอกบุญว่า

วัดไหนมีงาน โดยปักตุงเรียงตามถนนไปจนถึง วัด และตุงสำหรับงานอวมงคล อย่างตุงแดง ที่ปักไว้ตามถนน เพื่อบอกว่าจุดนี้เคยเกิด อุบัติเหตุและขอให้ผู้เสียชีวิตได้ไปสู่สุคติ

“พูดง่าย ๆ คือสอนทุกอย่าง โดยเน้นที่ วิธีใช้เป็นหลัก เพื่อให้ภูมิปัญญานี้ยังคงอยู่ สืบไป” พระสมุห์วรยุทธถ์กล่าวสรุป

อติศักดิ์ เสริมต่ออีกว่า ศิลปะการแสดง พิเศษตรงที่สามารถนำไปเล่นออกงาน ทำให้ มีรายได้เล็กน้อย ส่วนหนึ่งแบ่งเข้ากองกลาง เพื่อเป็นค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์ อีกส่วนกันเป็น ทุนการศึกษาของเด็กที่ร่วมกิจกรรม

ปัจจุบัน กลุ่มเยาวชนสืบสานศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรมล้านนา มีสมาชิก ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงระดับ มหาวิทยาลัย รวมแล้วประมาณ 20 คน โดย กลุ่มนี้ถือเป็นเรียวแรงสำคัญในการชักจูง เยาวชนในหมู่บ้านให้หันมาทำกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์

“ตอนที่ทำกลุ่มนี้หลายคนไม่มั่นใจว่า จะได้ผล บางคนมองว่า นี่จะเป็นแหล่งมั่วสุม อีกแห่งหรือไม่ แต่ด้วยผลงานที่ค่อนข้างเป็น รูปธรรม ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองหลายๆ คน อยากให้ลูกหลานเข้ามาร่วมกับพวกเรา เพื่อ พัฒนาตนเอง ที่สำคัญเรายังมีกฎเหล็ก คือ ห้ามสมาชิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเด็ดขาด” อติศักดิ์ทิ้งท้าย...

พักผ่อนหย่อนกาย

Staying in Bua Yai

เพียงสองทุ่มเศษ ที่นี้ก็เงียบกริบ ผู้คน
เข้าบ้านดูโทรทัศน์ เป็นกิจวัตรประจำวันอัน
คุ้นชิน จนเมื่อความว่างมาเยี่ยมเยือน จึงค่อย
แยกย้ายไปนอน ดับไฟสลัดลอน รอเริ่มกิจวัตร
ของวันใหม่...

เรือนนพคุณโฮมสเตย์

เรามาถึงเรือนนพคุณในช่วงหัวค่ำ เจ้าบ้าน
ตั้งสํารับกับข้าวไว้รอเราแล้ว

บ้านหลังนี้ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านนาไค้ เป็น
บ้านของ **ป้านพคุณ** และ **ลุงวิทยา อินธิ**

“ป่าเริ่มทำโฮมสเตย์เมื่อปี 2558 เผอิญ
ทาง อบต.บัวใหญ่ ชักชวนให้เข้ากลุ่มโฮมสเตย์
เพราะจะมีคณะศึกษาดูงานมาเรียนรู้ และพัก
อาศัยในตำบล ป้าว่าน่าสนใจดีที่เราจะมีรายได้
เสริมเล็กๆ น้อยๆ ตัวบ้านก็มีห้องหลายห้อง
ลูก 2 คน ไปทำงานต่างจังหวัด ส่วนอีกคน
ที่กลับมาถิ่นที่ร้านกล้วยเตี้ยว” ป้านพคุณว่า

บ้านป้านพคุณมีห้องนอนอยู่ทั้งหมด 4
ห้อง เป็นห้องพัดลม 3 ห้อง และห้องติดแอร์
อีก 1 ห้อง ทั้งหลังมีห้องน้ำ 2 ห้อง โดย
บ้านพคุณเปิด 3 ห้องไว้รับแขก ซึ่งสามารถ
พักได้ถึง 10 คน

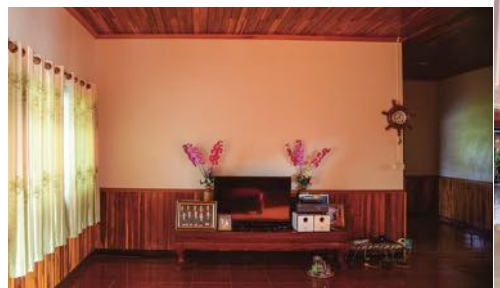
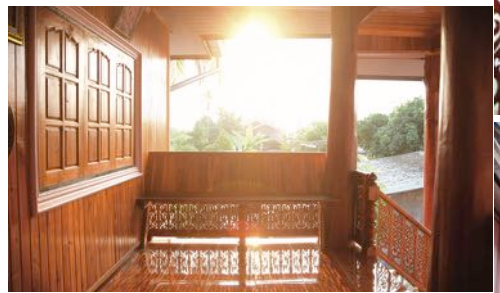
เรื่องข้าวปลาอาหาร ลูกสาวของป้านพคุณ
ที่เปิดร้านกล้วยเตี้ยวทำเตรียมไว้ให้ โดยมีทั้ง
อาหารพื้นเมือง และอาหารภาคกลาง

วันนี้เรือนนพคุณโฮมสเตย์ไปไกลกว่าที่
ตั้งใจไว้ในตอนแรก เพราะลูกสาวของป้า
นพคุณทำการตลาดเพิ่มเติมผ่านเฟซบุ๊กของ
กลุ่มน้าน้อย โดยอาศัยฤดูท่องเที่ยว ซึ่งที่พัก
มีน้อยกว่าความต้องการ เสนอตัวเป็นที่พัก
ทางเลือก จนคนทั่วไปเริ่มรู้จักและจองเต็ม
ต่อเนื่องทุกสัปดาห์ในฤดูท่องเที่ยว

“เวลาคนมาพักกับเรา เราจะอยู่ด้วยตลอด
ถ้าต้องการอะไร เราหาให้ ใครปวดท้องไม่สบาย
ก็สามารถเรียกได้ตลอดเวลา ไม่ต้องเกรงใจ”
เจ้าของบ้านกล่าวพร้อมรอยยิ้ม...

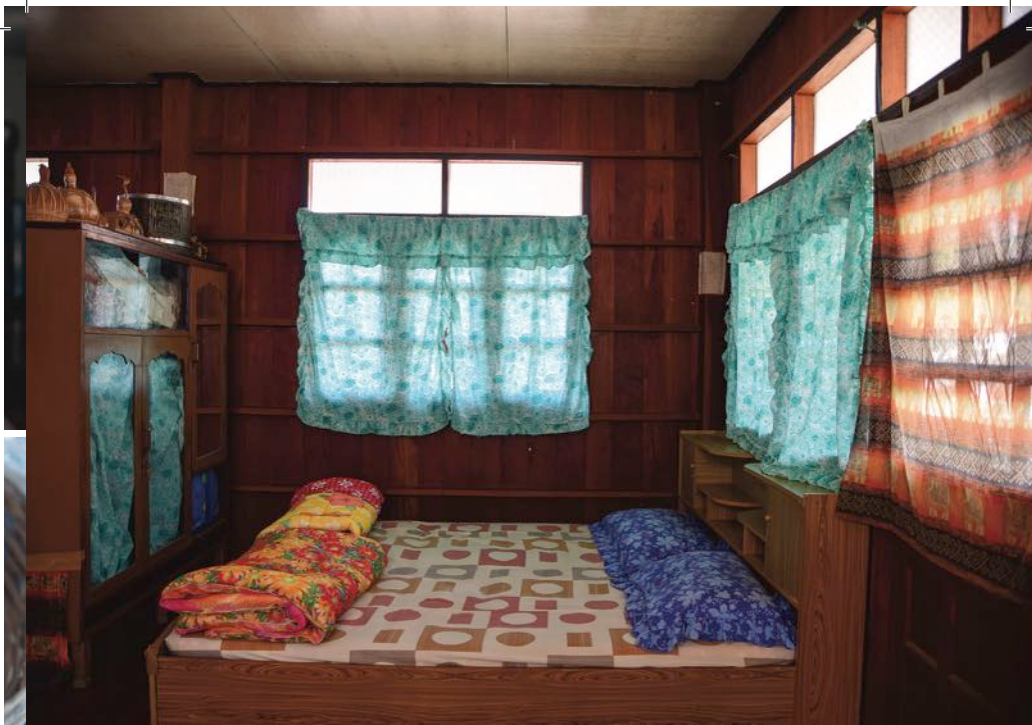

ลุงวิทยา และป้านพคุณ

ในยามที่เราตะลุยเลาะไปยังที่ต่างๆ ในตำบลบัวใหญ่ ก็ได้ **กัลยรัตน์ ฐานิสร** พนักงานจ้าง อบต.บัวใหญ่ ร่วมทีมไปด้วยเสมอ

“นอนที่บัวใหญ่ 1 คืน อายุยืนขึ้น 1 ปี” เธอบอกกับเราเช่นนั้น

กัลยรัตน์เป็นอีกคนที่เปิดบ้านให้แขกเข้าพัก

“ตอนปี 2557 มีนักศึกษาจาก 15 มหาวิทยาลัย มาเข้าร่วมเรียนรู้ในโครงการปิดทองหลังพระ ทาง อบต.บัวใหญ่ ประสานหาที่พัก เลยลองรับดู ตอนนั้นพี่รับเด็กมุสลิมจากมหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี รวม 6 คน” กัลยรัตน์เท้าความ

ต่อมามีโครงการสุขภาวะของสำนักงาน

กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเข้ามาในพื้นที่ ทาง อบต.บัวใหญ่ จึงเปิดรับสมัครโฮมสเตย์ เพื่อรองรับชุมชนอื่นๆ ที่มาเข้าร่วมเรียนรู้ ในฐานะที่มีประสบการณ์มาก่อนแล้ว จึงกลายเป็นแกนหลักไปโดยปริยาย

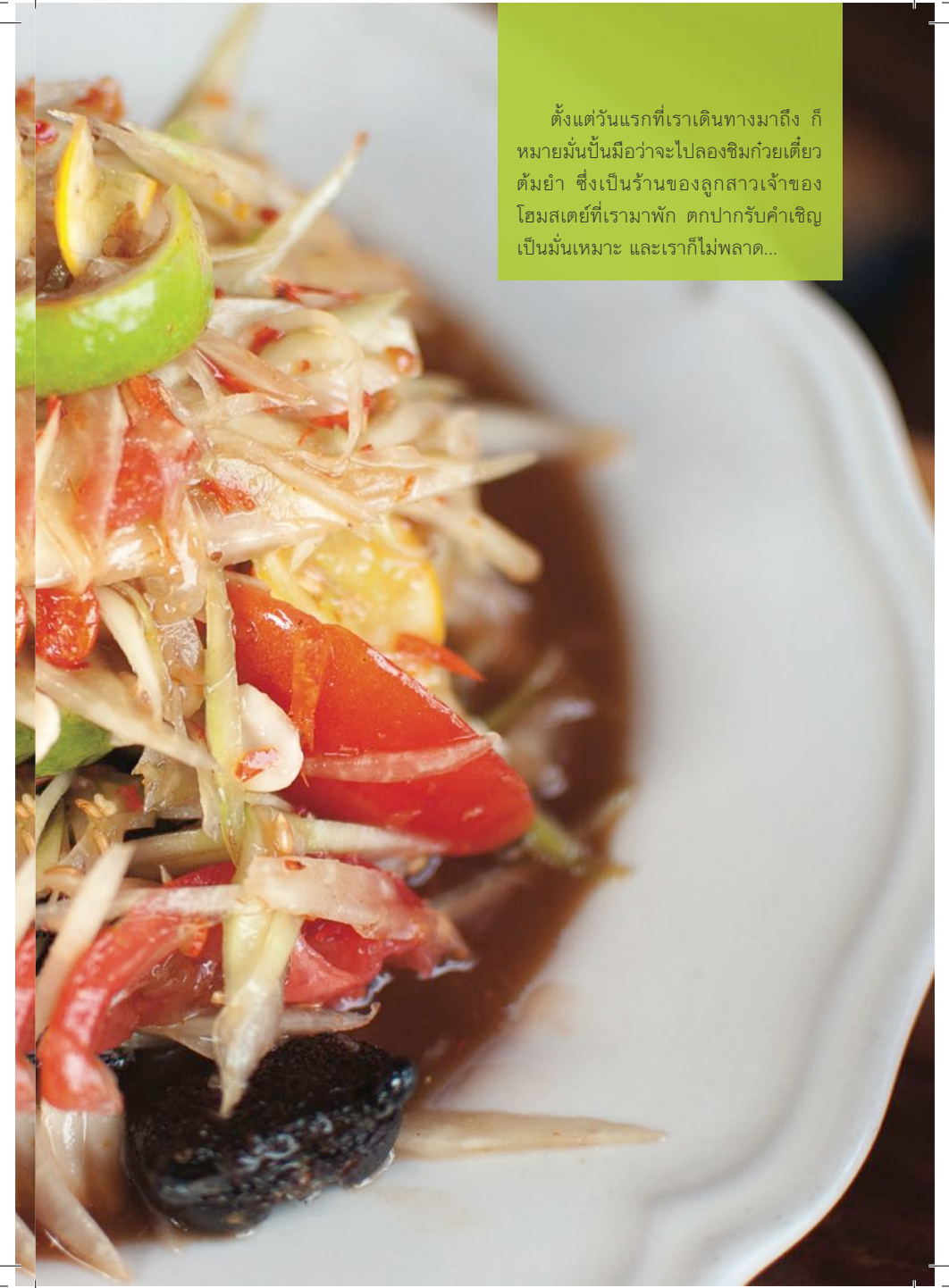
บ้านของกัลยรัตน์ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 บ้านนาแหวน ตัวบ้านมีอายุมากกว่าสิบปีแล้ว แต่โครงสร้างยังคงแข็งแรง

“พี่ดูแลแขกเหมือนพี่เหมือนน้อง เรื่องอาหารการกิน พี่ชอบทำอาหารพื้นบ้าน เพราะมีความคิดว่า เขามาจากที่อื่น ก็อยากให้รู้จักวัฒนธรรมของเราเป็นของฝากกลับไป ซึ่งส่วนใหญ่เขาก็ประทับใจกัน หลายคนที่เคยมาพัก ทุกวันนี้ยังติดต่อกัน น้องๆ มุสลิมยังส่งข้าวยามาให้ เราเห็นก็เกรงใจ เลยส่งมะขามหวานกลับไปตอบแทน” กัลยรัตน์ทิ้งท้าย...

อาหารการกิน

Where to eat

ตั้งแต่วันแรกที่เรารเดินทางมาถึง ก็
หมายมั่นปั้นมือว่าจะไปลองชิมก๋วยเตี๋ยว
ต้มยำ ซึ่งเป็นร้านของลูกสาวเจ้าของ
โฮมสเตย์ที่เรามาพัก ตกปากรับคำเชิญ
เป็นมันเหมาะ และเราก็ไม่พลาด...

ก๋วยเตี๋ยวต้มยำเรือนนพคุณ

คัทรียา ภาษา

คนที่มาเที่ยวชุมชนส่วนใหญ่ต้องผ่านหน้าบ้านโฮมสเตย์ที่เราพัก และละแวกนี้ไม่มีร้านอาหาร นั่นจึงเป็นจุดเด่นของร้าน ก๋วยเตี๋ยวต้มยำเรือนนพคุณ แต่หลังจากที่เราลองชิมแล้ว จึงรู้ว่าทำเลนี้เป็นเรื่องรองไปเลย

ร้านนี้ตั้งอยู่ที่บ้านนาไค้ หมู่ที่ 5 อยู่ติดริมถนนที่นำนักท่องเที่ยวสู่ชุมชน เพิ่งเปิดทำการได้เมื่อเดือนกันยายน 2558 มี **คัทรียา ภาษา** เป็นเจ้าของร้าน และแม่ครัว โดยใช้บ้านหลังเดิมของพ่อแม่ ซึ่งถูกปิดไว้ ปรับปรุงเป็นร้านก๋วยเตี๋ยว

“เราเป็นคนชอบทำอาหาร ก่อนกลับมาอยู่บ้านเคยทำงานในฝ่ายจัดซื้อที่บริษัทแห่งหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับอาหาร ก็ทำให้รู้จักพวกเครื่องปรุงต่างๆ บวกกับประสบการณ์ส่วนตัวมาทำ” เจ้าของร้านเท้าความ

เมนูเด็ดของที่นี่ยกให้ก๋วยเตี๋ยวต้มยำไข่ยางมะตูม เคล็ดลับอยู่ที่ถั่วลิสงคั่วเอง ช่วยชู

รสชาติของน้ำซุปต้มยำให้เข้มข้น เพิ่มเติมด้วยไข่ต้มยางมะตูม ที่มีเคล็ดลับอยู่ที่การใช้ไข่เปิดเสริมด้วยองค์ประกอบอันคุ้นชินอย่างหมูชิ้น และหมูสับ

นอกจากนี้ยังมีเมนูอื่นๆ อย่างก๋วยเตี๋ยวน้ำตก ก๋วยเตี๋ยวน้ำใส แกมด้วยส้มตำ และขนมจีนน้ำเงี้ยว ล้วนแต่รสชาติดี และขายในราคาย่อมเยา เพื่อให้ชาวบ้านกินได้ด้วย ไม่ได้มุ่งแต่ขายนักท่องเที่ยวจนเกินงาม โดยราคาสามธรรมดาอยู่ที่ 30 บาท พิเศษ 35 บาท นอกจากนี้ ในช่วงเทศกาลที่มีผู้คนหลังไหลเข้ามา เธอยังทำเมนูพิเศษอย่างข้าวหมูกรอบ ข้าวหมูบ ข้าวซอยด้วย

ร้านก๋วยเตี๋ยวต้มยำเรือนนพคุณ เปิดให้บริการทุกวันตั้งแต่ 7.00-18.00 น. และในช่วงเทศกาลจะขยายเวลาให้บริการถึง 20.00 น. เลยทีเดียว...

เที่ยวชมยามเย็น

Sightseeing

ในอำเภอนาน้อยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
อยู่หลายแห่ง และบังเอิญว่าอยู่ไม่ไกลจาก
ตำบลบัวใหญ่เสียด้วย อย่างเช่นสถานนั้น
การเดินทางต้องใช้เส้นทางผ่านตำบลบัวใหญ่
อยู่แล้ว ส่วนเสาดินนาน้อย กับดอยเสมอดาว
เพียงแค่ขับรถออกจากตำบลบัวใหญ่ไปจนถึง
ตัวอำเภอ เดินทางต่ออีกเล็กน้อยก็ได้ชื่นชม
กับความงดงามสมใจ...

ขุนสถาน

เดือนกุมภาพันธ์เป็นช่วงปลายฤดูหนาวแล้ว แต่อากาศบนขุนสถานยังคงเย็นอยู่ เราเดินทางขึ้นมาในยามเย็น เพื่อชมวิทิวทัศน์และความงดงามของอาทิตย์อัสดง

เส้นทางมายังขุนสถานเป็นเส้นทางขึ้นเขาถนนหนทางเรียบร้อย มีทางชันบ้างประปราย ยิ่งเมื่อขึ้นสูง ทิวทัศน์ก็เปิดกว้างขึ้น แลสวยงามตระการตา แต่อย่างที่เราราบกันดีแล้ว ดินแดนแถบนี้มีผู้คนอาศัย แต่ด้วยพื้นที่ไม่ใช่ที่ราบผู้คนจึงทำกินบนป่าเขา เห็นเป็นภูเขาหัวโล้นเป็นความสลับซับซ้อนที่เราอยู่นอกวงของการวิพากษ์วิจารณ์

รถไต่ขึ้นจนถึงยอดดอย เราเห็นศาลาริมทาง ร้านขายของฝาก หากเวลานี้ทยอยปิดแล้ว เพราะใกล้ค่ำเต็มที่ เราเดินทางต่อมาถึงสถานีวิจัยต้นน้ำขุนสถาน และเดินชมที่นี้ครู่หนึ่ง

ยอดดอยขุนสถานปกคลุมด้วยป่าหลายประเภท ทั้งป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าสนเขา ป่าดิบเขา และป่าดิบแล้ง ที่ผู้นำทางของเราพาไปที่สถานีวิจัยต้นน้ำขุนสถาน เพราะมีต้นพญาเสือโคร่งอยู่หลายต้น แม้จะเริ่มโรยไปบ้างแล้ว แต่ยังคงสวย

เราเดินทางต่อไปยังจุดชมวิพระอาทิตย์ตก และเก็บภาพเป็นที่ระลึก เราสัมผัสกับความหนาวระลอกสุดท้ายของฤดูกาล ก่อนเดินทางกลับที่พัก...

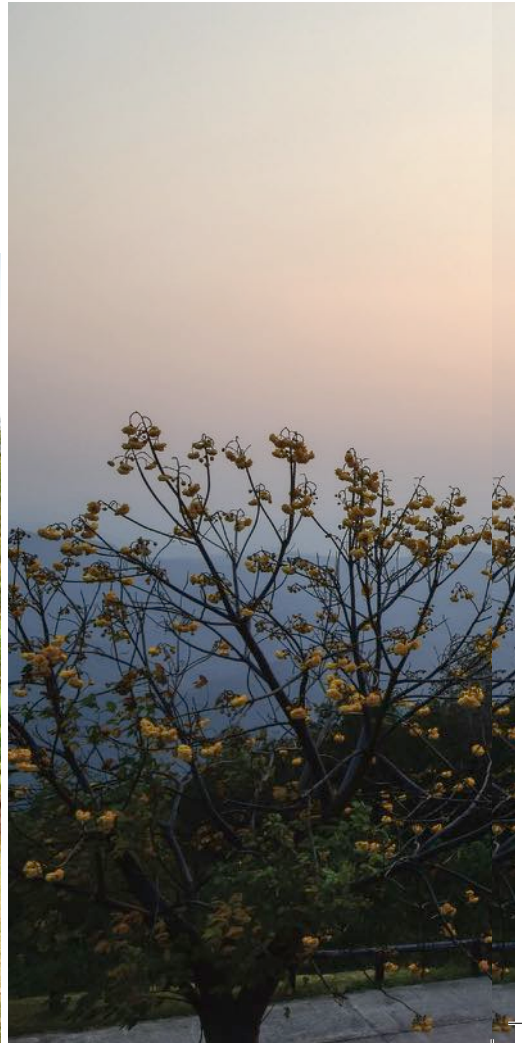
ดอยเสมอดาว

ก่อนเดินทางออกจากตำบลบัวใหญ่ เรามีนัดกับดอยเสมอดาว และเสาดินนาน้อย วันนั้นเราเลยต้องลุกตั้งแต่ฟ้ายังไม่แจ้ง ด้วยเราจะไปดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ยอดดอยเสมอดาว

เราเดินทางออกจากตำบลบัวใหญ่ สู่ตัวอำเภอ ก่อนใช้เส้นทางตำบลเชียงของ เพื่อเดินทางไปยังดอยเสมอดาว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของอุทยานแห่งชาติศรีน่าน เป็นจุดชมทะเลหมอก พระอาทิตย์ขึ้น และพระอาทิตย์ตก โดยที่นี่จะมีที่พักแรมไว้คอยให้บริการ

เรามาดังแต่เช้ามืด ด้วยเดินทางจากตัวอำเภอไม่กี่กิโลฯ เข้านั้นอากาศเย็นสบาย นั่งเล่นอยู่ครู่หนึ่ง นักท่องเที่ยวที่มาพักแรมก็เริ่มตื่น เรายังนั่งอยู่ที่เดิม ชมวิวแบบพาโนรามา รอคอยเวลาพระอาทิตย์โผล่พ้นขอบฟ้า

อุทยานแห่งชาติศรีน่านมีพื้นที่กว้างถึง 934 ตารางกิโลเมตร หรือ 583,750 ไร่

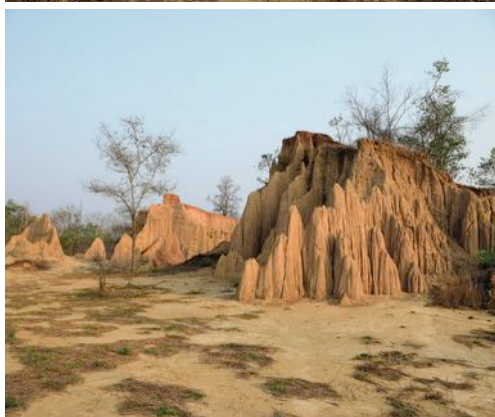
ภายในเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าฝั่งขวา
ของแม่น้ำน่านตอนใต้ ป่าสงวนแห่งชาติ
ป่าห้วยวง ป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำว้า และ
ป่าห้วยสาละ ครอบคลุมพื้นที่ 7 ตำบล
3 อำเภอ และมีพรมแดนติดกับประเทศลาว
พื้นที่คงความอุดมสมบูรณ์ และมีความ
หลากหลาย โดยที่นี้มีทั้งป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง

ป่าสน ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง ภายในมี
สัตว์ป่ามากมายหลายชนิด

เราอยู่นาน และโซคร้าย หมอกลงจัด
จนพระอาทิตย์ขึ้นช้า เรามองขึ้นไปบนยอดผาสูง
และผาหัวสิงห์ นักท่องเที่ยวเริ่มทยอยกันขึ้นไป
ที่นั่น เพื่อรอคอยสิ่งเดียวกันกับเรา แต่เสียตาย
ที่เราใช้เวลาไม่มากพอ...

เสาดินนาน้อย

เรา ribad เบนทางต่อมาที่เสาดินนาน้อย หรือ ที่คนน่านเรียกว่า ‘ฮ่อมจ้อม’ ซึ่งตั้งอยู่ใน อุทยานแห่งชาติศรีน่านเช่นเดียวกัน ที่นี่มีพื้นที่ กว่า 50 ไร่ ลักษณะเป็นเสาดินขนาดใหญ่ คล้ายกับ ‘แพะเมืองผี’ ที่จังหวัดแพร่

จากข้อสันนิษฐานทางธรณีวิทยาพบว่า เสาดินนาน้อยเกิดจากดินที่ตกตะกอน และ ทับถมกันเป็นจำนวนมาก กระทั่งเปลือกโลก มีการเคลื่อนตัว จึงทำให้พื้นที่บางส่วน พังทลาย และยุบตัวลง เกิดดินรูปร่างแปลกตา จนเมื่อเวลาผ่านพ้นไปอีกหลายล้านปี ผ่าน การกัดเซาะของน้ำฝน และลม ทำให้ดิน บริเวณนี้มีรูปร่างแตกต่างกันออกไป บ้างเป็น เสาดินกลมมน บ้างเป็นเสาดแหลม หรือ บางส่วนมีลักษณะคล้ายกำแพงดินขนาดใหญ่ กระจัดกระจายอยู่เต็มพื้นที่

นอกจากนี้ที่นี่ยังมีต้นดึกเคียม เป็นต้นไม้ โบราณที่หาได้ยากมากแล้วในปัจจุบัน ร่องๆ ต้นชมพูภูคาเลยทีเดียว โดยความพิเศษของ เจ้าต้นไม้ชนิดนี้ คือเวลาเราใช้มือลูบดูไปที่ ลำต้น หรือกิ่งใหญ่ มันจะไหวเอนไปมากคล้ายกับ กำลังจิกจี้

เราหัวเราะชอบใจเพียงครู่หนึ่ง ก็ได้เวลา บอกลาเสียที จนกว่าเวลาจะอำนวยช่วย เราจะ กลับมาอีกครั้ง...